

POSOW

Petrol Kaynaklı Kıyı Şeridi Kirliliğinin Temizlenmesi için Hazırlık ve Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayata Müdahale

PETROLLE KİRLENMİŞ YABAN HAYATA MÜDAHALE REHBERİ

Proje Ortakları:

POSOW, Sivil Koruma Mali Aracı kapsamında AB tarafından finanse edilen, ISPR, Cedre, Sea Alarm ve CPMR işbirliği ile geliştirilen ve Barcelona Sözleşmesinin bölgesel merkezi olan REMPEC tarafından koordine edilen bir projedir.

Sorumluluk Reddi

POSOW kapsamında hazırlanmış tüm materyaller ücretsizdir ve hiçbir şekilde ticari amaçlı olarak kullanılamaz. Proje çerçevesinde üretilen materyallerde yapılan her türlü değişik, revizyon ve güncelleme, POSOW proje ortakları tarafından yetkilendirilecek ve proje kapsamında geliştirilen orijinal doküman esas alınacaktır. POSOW proje ortakları, bu materyallerin hatasız olduğunu iddia etmedikleri veya güvence vermedikleri gibi, bu rehberde yer alan bilgilerin doğruluğu, eksiksizliği veya kullanılabilirliği konularında da yasal bir sorumluluk da üstlenmez. POSOW proje ortakları, bu rehberin kullanımından doğacak herhangi dolaylı, dolaysız ya da ilgili zararlar konusunda sorumluluk ya da yükümlülük kabul etmez.

POSOW proje ortaklarının ön izni olmaksızın, bu yayının hiçbir bölümü çoğaltılamaz, herhangi bir erişim sisteminde depolanamaz veya elektronik, mekanik, fotokopi, ses kaydı ya da herhangi başka bir formata hiçbir surette aktarılamaz.

www.posow.org

POSOW internet sitesinde bulunan kaynaklar:
Rehberler, PowerPoint Sunuları, Posterler,
Videolar, Broşürler ve Gönüllüler Veritabanı.

PETROLLE KİRLENMİŞ YABAN HAYATA MÜDAHALE REHBERİ

Hazırlayanlar: Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayata Müdahale Rehberi, tüm proje ortaklarına danışılarak Sea Alarm Foundation tarafından hazırlanmıştır.

Hazırlayanlar, CVFSE (*Centre Vétérinaire de la Faune Sauvage et des Écosystèmes*), Fransa ve WWF (World Wildlife Fund), Finlandiya tarafından sağlanan katkılar için teşekkürü bir borç bilir.

Basım Tarihi: Mart 2013
Yayım sonrası devlet nüshası
Progress Press Co. Ltd. tarafından Malta'da basılmıştır.

Kapak fotoğrafı:
© Sea Alarm

Progress Press holds certification for the Forest Stewardship Council Chain of Custody standard. This means that the product comes from a forest that is well managed according to strict environmental, social and economic standard.

Proje Sunumu

Akdeniz için Bölgesel Deniz Kirliliği Acil Durum Merkezi (REMPEC) tarafından koordine edilen Petrol Kaynaklı Kıyı Şeridi Kirliliğinin Temizlenmesine Hazırlık ve Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayatına Müdahale (POSOW) projesi, Sivil Koruma Mali Aracı kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilmekte olup, Akdeniz bölgesinde gerçekleştirilecek olan deniz kirliliğine karşı hazırlık ve müdahale eylemlerinin iyileştirilmesini amaçlamaktadır.

Bu projenin amacı, yerel yetkili makamlarla işbirliği içerisinde sivil koruma uzmanlarına ve gönüllülerine bir dizi eğitim ve materyal temini yoluyla, Akdeniz'e kıyısı olan Avrupa ülkelerinde görülen petrol sızıntılarını takiben kıyı şeridi kirliliğine yapılan acil müdahalenin etkisini arttırmaktır.

Bu proje, REMPEC ve şu paydaşlar tarafından uygulanmaktadır: Kaza Sonucu Oluşan Su Kirliliğini Belgeleme, Araştırma ve Deneyleme Merkezi (Cedre), Çevre Koruma ve Araştırma Enstitüsü (ISPRA), Sea Alarm Foundation ve Avrupa Çevresel Deniz Bölgeleri Konferansı (CPMR).

Rehberin Amacı

Bu rehber, POSOW projesi çerçevesinde hazırlanmış 4 rehberden biridir (diğerleri; Petrolle Kirlenmiş Kıyı Şeridinin Değerlendirmesi, Petrolle Kirlenmiş Kıyı Şeridinin Temizlenmesi ve Petrol Sızıntısı Gönüllü Yönetimi).

Bu rehber, gönüllü ekiplerinin, müdahaleden sorumlu yetkili makamlarca kendilerine atanmış olan yaban hayata müdahale saha çalışmalarını daha iyi anlamaları ve uygulamaları için düzenlenmiştir. Belge iki bölüme ayrılır:

1. Bölüm: arkaplan, petrole kirlenmiş yaban hayata müdahalenin genel ilkeleri, yaban hayata müdahale eylemlerinin sunumu ve gönüllüler tarafından yürütülecek görevler

2. Bölüm: sahada ve çalışma alanında kullanılacak teknik veri sayfaları

Bu rehber, aşağıda belirtilen gönüllüler ve yaban hayata müdahale görevinde bulunan tüm çalışanlar için oluşturulmuştur:

- kıyılarda bulunan yaban hayata müdahale çalışma sahalarında çalışan;
- yaban hayata müdahale konusunda hiç bilgisi olmayan ya da çok az bilgi sahibi olan;
- hem karada, hem kıyıda yaban hayata yönelik belirli müdahale çalışmalarını yürütebilecek olan;
- petrol ve yabani hayvanlar ile olası bir temas halinde olabilecek kişiler.

Petrolle kirlenmiş yaban hayata müdahale çalışmalarının bir kısmı, detaylı bir eğitim ve deneyim gerektirir. Bu çalışmaların güvenli ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla, gönüllülerin bu çalışmalarda yer alması önerilmez. Bu rehberde, POSOW tarafından eğitilen gönüllülerin, yaban hayata müdahale görevlerinden hangilerini üstlenebilecekleri ve nerelerde eğitimli uzmanların gözetimi altında çalışmaları gerektiği açıkça anlatılacaktır.

İçindekiler

7	1. BÖLÜM - GENEL İLKELER	
8	Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayata Müdahale	
9	Müdahale gönüllülerinin kullanımı ve konumu	
10	Gönüllüler için işler	
11	Akdeniz'de hassas yaban hayatı	
18	Gönüllüler için sağlık ve güvenlik	
19	Petrolle kirlenmiş kıyı şeridinde sağlık ve güvenlik	
20	Rehabilitasyon tesisinde sağlık ve güvenlik	
22	Hayvanların aranması ve toplanması	
25	Hayvanların taşınması	
26	Hayvanların varışı ve kabulü	
27	Alım ve aciliyetine göre sıralama	
28	Yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon	
31	Yıkama işlemi	
32	Yıkama sonrası bakım ve havuzlarda su geçirmezliğin geri kazanılması	
33	Serbest bırakma	
34	Bir gönüllü olarak beklentileriniz neler olmalıdır	
35	2. BÖLÜM - FORMLAR VE YÖNLENDİRME VERİ SAYFALARI	
36	Yaban hayatına müdahalenin ilk günlerinin yönetimi	veri sayfası 1
37	Canlı hayvanların yakalanması	veri sayfası 2
38	Geçici Tutma Merkezi kurulması ve düzenlenmesi	veri sayfası 3
39	Petrolle kirlenmiş yaban hayatı rehabilitasyon çalışmalarına genel bakış	veri sayfası 4
40	Varış ve kabul alanlarında çalışmak	veri sayfası 5
41	Tıbbi kayıt formları	veri sayfası 6
42	Bir kuşu tutmak	veri sayfası 7
43	Kuşlara yeniden normal suyunu kazandırmak için tübaj yöntemi	veri sayfası 8
45	Günlük rutin - stabilizasyon	veri sayfası 9
46	Günlük rutin - durumları stabile edilmiş kuşların yıkama öncesi bakımı	veri sayfası 10
47	Bir komuta merkezi kurulması ve idare edilmesi	veri sayfası 11
48	Yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon için gerekli ekipmanlar	veri sayfası 12
49	Hayvan barınakları	veri sayfası 13
50	Petrole bulanmış canlı deniz kaplumbağalarıyla ilgilenmek	veri sayfası 14
51	Kaza yardımı için iletişim bilgileri	veri sayfası 15
53	3. BÖLÜM - DAHA FAZLA BİLGİ	
54	Sözlük ve kısaltmalar	
56	Kaynaklar	
58	Yararlı internet siteleri	

1. BÖLÜM

GENEL İLKELER

Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayata Müdahale	8
Müdahale gönüllülerinin kullanımı ve konumu	9
Gönüllüler için işler	10
Akdeniz'de hassas yaban hayatı	11
Gönüllüler için sağlık ve güvenlik	18
Petrolle kirlenmiş kıyı şeridinde sağlık ve güvenlik	19
Rehabilitasyon tesisinde sağlık ve güvenlik	20
Hayvanların aranması ve toplanması	22
Hayvanların taşınması	25
Hayvanların varışı ve kabulü	26
Alım ve aciliyetine göre sıralama	27
Yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon	28
Yıkama işlemi	31
Yıkama sonrası bakım ve havuzlarda su geçirmezliğin geri kazanılması	32
Serbest bırakma	33
Bir gönüllü olarak beklentileriniz neler olmalıdır	34

Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayata Müdahale

Variş sonrası gönüllülere yapılan bilgilendirme

Deniz ve kıyı kuşları, deniz kaplumbağaları, foklar ve su samurları gibi bazı deniz hayvanları petrol döküntülerine karşı oldukça duyarlıdır. Bunun nedeni ise, bu hayvanların petrolün bulunduğu deniz yüzeyini dinlemek için kullanmaları, beslenmek için yüzeyden denize dalmaları ya da nefes almak için denizin altından yüzeye doğru çıkmalarıdır. Petrol döküntülerinin etkisi ölümcül olabilir. Bu nedenle petrolden etkilenen bir çok hayvan daha denizdeyken yaşamlarını yitirecektir. Fakat belli bir sayıda petrole bulanmış hayvan ölü ya da diri olarak en yakındaki kıyaya vurabilir. Eğer petrol döküntüsü önemli bir yetişme ortamının ya da mevsimin ortasında gerçekleşmişse duruma bağlı olarak bu sayı birkaç hayvandan yüzlerce ya da binlerce hayvana yükselebilir. Fazla sayıda hayvanın kıyıya vurması, petrolden etkilenen ülke için ciddi bir sorun olabilir ve bu durum petrol döküntüsü müdahale çalışmalarının bir parçası olarak özel bir dikkat gerektirebilir. Bu durum, en iyisi yerel ya da ulusal petrol döküntüsü acil durum planı çerçevesinde planlanmış olan entegre bir petrolle kirlenmiş yaban hayata müdahaleyi gerektirir. Petrolle kirlenmiş yaban hayata müdahale, denizdeki petrol döküntüsünden etkilenmiş yaban hayvanlarla ilgilenmek için üstlenilebilecek her türlü faaliyeti içerir.

→ Yaban hayat üzerindeki etkilerin azaltılması için proaktif önlemler (petrolü hassas bölgelere ulaşmadan önce temizlemek, bu bölgeleri petrolü uzak tutarak ya da hayvanları toplayarak, yuvalarını ya da yumurtalarını tehdit altındaki alanlardan uzaklaştırarak, hayvanları korkutup kaçırarak ya da yakalayarak/toplayarak korumak).

→ Petrolün hayvanlar üzerindeki etki-

sini azaltmak için önlemler (yakalama girişiminde bulunarak, özel tesislerde temizleme ve rehabilitasyon uygulamaları yaparak ya da bunların yerine acılarını dindirmek için ötanazi yaparak). Bazen koşullar ve hava şartları, aktif bir zarar azaltmaya engel olur ya da sağlık ve güvenlik (her zaman önceliklidir) konularındaki kaygılar, faaliyetlerin yürütülmesine bile engel olabilir.

Yaban hayata müdahalenin en büyük zorlukları arasında, ne kadar hayvanın etkileneceği, ne çeşit kaynakların (insan gücü, uzmanlar, ekipmanlar...) kullanılacağı ve kamu/medya beklentileriyle nasıl başa çıkılacağı gibi sorular yer almaktadır. Özellikle döküntüden sonraki ilk birkaç günde önemli kararlar alınmalıdır ve bu durum yaban hayata müdahale çalışmaları faaliyete geçmeden önce birkaç gün sürecektir. Eğer bu günler sırasında hayvanlar halihazırda kıyıya vurmaya başlamışsa, en yakın müdahale ekipleri tarafından bakılmaları gerekir. İyi bir şekilde koordine ediliyor ve denetleniyorsa, bu müdahale ekipleri içinde gönüllüler de olabilir.

Bu rehber gönüllü takımlarının neler başarabileceğinden ve bir petrol döküntüsü esnasında, özellikle sayıca daha fazla etkilenen olacağı için kuşlara odaklanarak, kıyıya vuran hayvanlar söz konusu olduğunda nasıl başarılı olacaklarını anlatır. Bu rehber ve ilgili eğitimler, gönüllülerin kendiliğinden koordine olan gruplar içerisinde ya da profesyonel yaban hayat müdahale ekiplerinin gözetimi altında çalışabilecek temel bilgi ve beceriye sahip olması konusunda yol gösterir. Bu materyal, belli bir seviyede yaban hayata müdahale hazırlığı oluşturmak isteyen ülkelere yerel kapasite geliştirmeye başlamak için kullanılabilir.

Müdahale gönüllülerinin kullanımı ve konumu

Gönüllüler geçici yaban hayatı rehabilitasyon merkezinde eğitim alıyorlar

© PRO-Bird

Gönüllülerin çalışmaları, yaban hayatına müdahalenin yoğun iş gücü gerektiren faaliyetleri için çok önemlidir. Gönüllüler ne kadar eğitilmiş olursa, çalışmaların başarılı olması adına yaptıkları katkılar da o kadar fazla olacaktır. Bu nedenle, bir kaza meydana gelmeden önce gönüllü eğitimlerine yatırım yapmak çok önemlidir.

Döküntü öncesi planlama ve hazırlık düzeyine göre, yaban hayatına müdahale gönüllülerinin görevleri açısından değerlendirilmesi gereken başlıca iki düzenleme vardır.

- 1. Müdahale, nitelikli ve petrolle kirlenmiş yaban hayatına müdahale konusunda deneyimli ekipler tarafından yürütülür-** uzmanlar müdahaleyi gözetir ve gönüllülerin gözetim altında etkili bir biçimde çalışmaları için gereken ortamı yaratır. Gönüllülerle ilgilenilir ve gönüllüler yürütmekte oldukları çalışmalar boyunca önemli kararlar alma, koordinasyon ve lojistik gibi konular hakkında endişelenmek durumunda kalmazlar.
- 2. Uzman müdahale ekipleri yok ya da henüz olay yerine ulaşmamış** - bu durum kazadan sonraki ilk birkaç gün içerisinde görülebilir. Uzmanlar yolda olsalar dahi hayvanlar muhtemelen çoktan kıyıya vurmaya başlamıştır ve toplanıp nakledilerek tedaviye alınmaları gerekmektedir. Bu, gönüllülerin bazen bu görevlerle ilgilenmek için kendilerini hazırlamaları ve daha fazla yardım gelene kadar hayvanları hayatta tutmaları gerektiği anlamına gelir.

Gönüllüler her iki durumda da aynı bilgi birikimine ve becerilere sahip olmalı fakat ikinci durumda gruptan 1 ya da 2 gönüllü tüm faaliyetlerin iyi bir şekilde koordine edildiğinden ve kaynakların en iyi şekilde kullanıldığından emin olmak için sorumlu yetkililerin gözetimi ve işbirliğiyle liderlik rolünü üstlenmelidir.

Yetkililer, ulusal ya da yerel acil durum planlarında belirtilmediyse, gönüllü desteğini denetleyecek yetkili bir kişi atamalıdır. Çünkü yaban hayatına müdahalenin başarısı, gönüllülerin çalışmalarına bağlıdır. Bu nedenle gönüllülere saygı duyulmalı ve iyi davranılmalıdır. Gönüllü gruplarından sorumlu olan kişi, iyi bir iletişim yeteneğine sahip olmalı ve gönüllüleri takımlar halinde birlikte çalışmaları için organize ve motive etmeye çalışmalıdır. Gönüllüler kayıt altına alınmalı, nerede çalışacakları ve kim tarafından denetlenecekleri hakkında kendilerine net açıklamalar yapılmalıdır. Aynı ayrı rollerinin ne olduğunu ve bireysel faaliyetlerinin büyük resme nasıl katkı sağlayabileceğini anlamalıdır. Uygun sağlık ve güvenlik talimatları ve kişisel koruyucu donanımlarını (KKD) almalı ve kendilerine tayin edildikleri bölgelerde molalarda tüketebilecekleri içecek, atıştırmalık ve diğer besinler temin edilmelidir. Gönüllüler ise, amirleri, diğer gönüllüler ve sağlıklarından sorumlu diğer herkesle iyi bir iletişim içerisinde olmalıdırlar. Bu durum, yanlış anlaşılmaları ve gerilimleri önler ve operasyonun daha başarılı olmasını sağlar. Gönüllüler için genel yönetim hususları konusunda belirtilen ana hatlar için POSOW Petrol Döküntüsü Gönüllü Yönetimi Rehberi'ne başvurun.

Gönüllüler için işler

Gönüllüler, yaban hayatına müdahale- nin bir parçası olarak birçok farklı alanda çalışmalar yürütebilir. Tüm görevler “uygulamalı” (hayvanlarla çalışma) değildir ama her bir görev sonunda hayvanların sağlığına ve başarılı bir müdahale sonucu elde etmeye katkıda bulunur.

Bu nedenle müdahalede gönüllü olmak isteyen bireylerin, kişisel özellikleri, yetenekleri, becerileri ve tercihlerinin farkında

olması gerekmektedir. Gönüllü bir koordinatör bu bilgiyi kullanarak en iyi eşleşmeyi bulacak, böylece gönüllüler en çok ilgilendikleri ve en iyi şekilde katkı sağlayabilecekleri çalışmaları yürütebileceklerdir. Yaban hayatına müdahalede gönüllüler tarafından yapılması gereken ya da üstlenilebilecek görevlerin bir örneği (durum 1, durum 2, bir önceki bölüme bakın) aşağıdaki tabloda görülebilir.

Gönüllülerin hem iç mekanlarda hem de dış mekanlarda yürütebilecekleri uygulamalı (hayvanlarla çalışma) ve uygulama içermeyen faaliyet örnekleri

1

Deneyimli ve kalifiye müdahale ekipleri tarafından yönetilen müdahale

	Dış mekan faaliyetleri		İç mekan faaliyetleri	
	Arama ve Toplama	Nakil	Hayvan tesisleri	Yönetim
Uygulama	Canlı hayvanların yakalanması Ölü hayvanların toplanması	Uzun yolculuklarda hayvanların rehidrasyonu	Kabul Aciliyetine göre sıralama asistanı Stabilizasyon ve yıkama öncesi bakım Yıkama asistanı Havuz asistanı Hayvanlar için yiyecek hazırlanması	Kayıt tutma asistanı
Uygulama olmadan	İletişim Yakalama ekiplerine destek	Araç kullanma	Temizlik işleri Bina/inşaat işleri Kayıt tutma Koordinasyon Yiyecek-içecek hizmeti	Finans yönetimi Belgelendirme Sekreterlik Lojistik Yöneticisi

2

Gönüllü ekipleri tarafından kendi başlarına gerçekleştirilecek müdahaleler

	Dış mekan faaliyetleri		İç mekan faaliyetleri	
	Arama ve Toplama	Nakil	Hayvan tesisleri	Yönetim
Uygulama	Canlı hayvanların yakalanması Ölü hayvanların toplanması	Uzun yolculuklarda hayvanların rehidrasyonu	Kabul Stabilizasyon ve yıkama öncesi bakım Hayvanlar için yiyecek hazırlanması	Kayıt tutma asistanı
Uygulama olmadan	İletişim Yakalama ekiplerine destek	Araç kullanma Lojistik koordinatör	Tesis koordinatörü Temizlik işleri Bina/inşaat işleri Kayıt tutma Yiyecek-içecek hizmeti	Finans yönetimi Belgelendirme Sekreterlik Lojistik Yönetimi Müdahale koordinasyonu

Bu Rehber, özellikle gönüllülerin uzman yardımı olmadan görevler üstlenmesini gerektiren 2. duruma odaklanarak, her iki

durumda da nasıl çalışmaları gerektiğine kılavuzluk eder.

Akdeniz’de hassas yaban hayatı

Ada Martısı

Akdeniz, kendine özgü deniz biyoçeşitliliği ile ekolojik açıdan yüksek bir öneme sahiptir. Akdeniz, yüksek sayıda yöreye özgü (endemik) türe, Avrupa, Afrika ve Ortadoğu’nun geniş alanlarında sıkça görülen göçebe türlere ev sahipliği yapar ve bünyesinde birçok deniz canlısı türünün üremesi için önemli bölgeler bulundurur. 21 ülkeye sınırı olan yarı kapalı bir deniz olarak Akdeniz, petrol döküntüsü kirlilikleri ve yasadışı petrol boşaltımları da dahil olmak üzere tüm

kirliliklere karşı savunmasızdır. Bu bölümde Akdeniz’de hangi tür hayvanların petrol döküntüleri nedeniyle en çok risk altında olduğunun ve gönüllüler ile müdahale ekiplerinin petrol ile kirlenmiş yaban hayatına müdahalede hangi türlerle karşılaşabileceği konularında bilgiler verilecektir. Petrolün yabancı hayvanlar üzerindeki genel etkileri de anlatılacaktır.

Deniz Kuşları ve Sahil Kuşları

Yalnızca denizde yaşayan kuş türlerinden sadece 10 tanesi Akdeniz’de yetişir. Bu az çeşitlilik ve buna bağlı olarak da az sayıda popülasyon (Kuzey Atlantik Denizi ile karşılaştırıldığında) Akdeniz deniz kuşlarının çok önemli bir özelliğidir: çoğu, dünyanın başka hiçbir yerinde bulunmayan yerel türlerdir. Bu yüzden, Akdeniz’de petrol kirliliği dahil olmak üzere kuşların maruz kalacağı herhangi bir tehdit, potansiyel olarak popülasyon üzerinde küresel boyutta ciddi sonuçlar doğurabilir. Denizdeki petrol döküntüsü, kıyı sulak alanları ve kumlu sahillerde yetişen kuş türlerinin büyük bir bölümünü etkilediği gibi, Akdeniz dışında yetişen, sadece göç ve kış döneminde Akdeniz’de görülen deniz kuşlarını da etkiler. Akdeniz’in farklılığı, iki önemli istisna olan kuzey Adriyatik bölgesi ve Tunus’ta bulunan Gabes Körfezi dışında neredeyse gelgitsiz bir deniz olmasıdır. Kıyı şeridi boyunca bulunan uçsuz bucaksız gelgit düzlüğünde, kışlayan kıyı kuşu sürülerinin en büyüğü Kasım ila Mart arasında yoğun-

laşmaktadır. Uluslararası ölçekte, aralarında Kara Karınlı Kum Kuşu (*Calidris alpina*) gibi en yaygın olarak görülen türlerden birinin de yer aldığı önemli sayıda tür yaşam sürmektedir. Bu türlerin popülasyonu, Batı Avrupa sahalarına kıyasla daha farklı bir coğrafi kökene sahiptir. Bu endüstriyel limanlara yakın konumdaki bölgesel gelgit alanları, petrol döküntülerine karşı özellikle hassastır.

Tüm kuş türleri, petrol döküntüsüne karşı eşit seviyede duyarlı değildir. Suya dalan ya da su yüzeyinde dinlenen kuşlar kıyı şeridinde beslenen kıyı kuşlarına göre, petrolle kirlenmeye karşı daha duyarlıdır. Petrolün kuşlarda gösterdiği iç etkiler en fark edilebilir olanlardır ve kuşları anında güçten düşürür. Petrol, tüylerin kenetlenmiş yapısını bozarak iç kısımlardaki tüylerin su geçirmezlik özelliğini tahrip eder ve kısa tüylü izolasyon tabakasını ıslatır.

Bunun sonucunda ise şunlar gerçekleşir:
→ Tüylerin izolasyonu ve su geçirmezlik

özelliklerinin azalması ya da yitilmesi nedeniyle hipotermi

- Petrole bulanmış tüylerin daha ağır olmasına ve kuşları batmaz halde tutmak için yeterince hava hapsedemesine bağlı olarak batma ya da boğulma
- Petrol yüzünden keçeleşen tüylerin kuşların uçuş yeteneğini zayıflatması sonucu artan avlanma riski

Petrolün dahili etkileri kuşlar için eşit şekilde hayatlarını tehdit edici olabilir. Gagalarıyla tüylerindeki petrolü temizlemeye çalışırken petrolü yutabilir ya da soluyabilirler. Petrolün sindirilmesi genellikle mide-bağırsak sisteminde yaralanmalara, su kay-

bına, ishal ve yiyecek bulmak için daha nadir denize dalıp yüzmeye sonucu açlığa neden olur.

Petrol aynı zamanda diğer mukozal yüzeylerin (gözler ve ağzın içi) iltihaplanmasına, kırmızı kan hücrelerinin zarar görmesine (anemi), böbreklerin ve bağışıklık sisteminin zarar görmesine neden olur. Aynı zamanda petrol, kuşların üreme ve kuluçkaya yatma davranışlarını, bırakılan yumurta sayısını, doğurganlığını ve yumurtaların hayatta kalabilirliğini etkileyerek üreme yetilerine de zarar verir.

Yayınlanmış çeşitli envanterlerden (örneğin; Arcos & al 2009) elde edilmiş batı ve orta Akdeniz'deki 227 önemli deniz/sahil kuşlarının alanlarının ve özel koruma alanlarının (Kuşlar Yönergesi 2009/147/AT) coğrafi dağılımı. Sembol boyutları yüzölçümüyle orantılıdır. Kırmızı işaretler 9 temsili türün en çok ürediği alanları gösterir (eğe bakın)

© Camilla Gotti ve Mario Cozzo (ISPRA)

Petrol döküntüsü sırasında muhtemelen karşılaşılabilecek Akdeniz kuş türleri örnekleri. Kuşların görünüm ve tüylerinin yaşa ve mevsime göre farklılık gösterebileceğine dikkat edin.

	Türler	Dağılım ve Davranış	Koruma Durumu*
	Boz Yelkovan Kuşu <i>Calonectris diomedea</i>	Çoğunlukla Sicilya Boğazı'nda yer alan adalarda görülür ama küçük-orta sayıdaki koloniler Adriyatik Denizi de dahil olmak üzere havzanın genelinde görülür. Sürü, Akdeniz ve Atlantik arasında göçebe şekilde yaşar.	Barselona Eki
	Yelkovan Kuşu <i>Puffinus yelkouan</i>	Çoğunlukla İtalya ve Fransa sahillerinde görülür. Kıyı sularındaki üreme kolonileri ve yem alanları önünde yüzer halde büyük sürüler ('sal') meydana getirirler. Neredeyse bütün yıl mevcut olmalarına rağmen birçoğu tüy dökmek için Haziran'dan Eylül'e kadar Karadeniz'e göçer.	Hassas ve Barselona Eki
	Balerik Yelkovan Kuşu <i>Puffinus mauretanicus</i>	Üreme dağılımları Balear Adalarıyla sınırlıdır ve yem arama alanları Katalonya'nın kıyı suları boyunca uzanmaktadır. Üreme döneminden sonra Atlas Okyanusu'na göç ederler.	Kritik tehlikede ve Barselona Eki
	Akdeniz Fırtına Kuşu <i>Hydrobates pelagicus melitensis</i>	Geniş koloniler halinde kıyı mağaralarında ve fare bulunmayan adaların kayalık kıyıları boyunca üreyen göze çarpmayan, gececil deniz kuşudur. Mevsimsel hareketleri hakkında çok az bilgi bulunmaktadır.	Barselona Eki
	Akdeniz Tepeli Karabatak Kuşu <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Kıyı suları ile olan sıkı bağları nedeniyle hassastır. Üreme mevsiminden erken bir dönemde ürer (kış ortası itibariyle kuluçkaya yatar). Kesintili aralıklarla yıl boyunca mevcut bulunur (örneğin; İtalya'nın güneyi, Sicilya ve Malta boyunca yoktur). Küçük orta ölçekli koloniler halinde ürer, toplu halde yem aramak için ve üreme mevsimi dışındaki zaman diliminde büyük topluluklar oluşturur.	Barselona Eki
	Akdeniz Tepeli Sumru <i>Sterna bengalensis emigrata</i>	Oldukça yerleşmiş dağılım (kalabalık koloniler halinde yalnızca Libya'nın birkaç bölgesinde ürer). Haziran ila Ağustos ayları arasında ürer ve Batı Afrika'da kışlar.	Barselona Eki
	Kara Sumru <i>Chlidonias nigra</i>	Mevsimsel olarak tipik bir deniz kuşu gibi hareket eden göçebe bir türdür. Neredeyse tüm Akdeniz havzasını boylu boyunca geçerler (Doğudan Batıya) ve genellikle açık denizlerde görünürler. Son yıllarda hızlı bir azalma.	
	Ada Martısı <i>Larus audouinii</i>	Küresel popülasyonun büyük bir çoğunluğu Akdeniz'de bulunduğu için bir temel türdür. (en önemli ülke:İspanya) Genel olarak Mart ila Ağustos ayları arasında görülür, yılın geri kalan kısmında daha yerleşmiş halde yaşarlar (örneğin; Kuzey Afrika sahilleri).	Yakın tehdit altında ve Barselona Eki

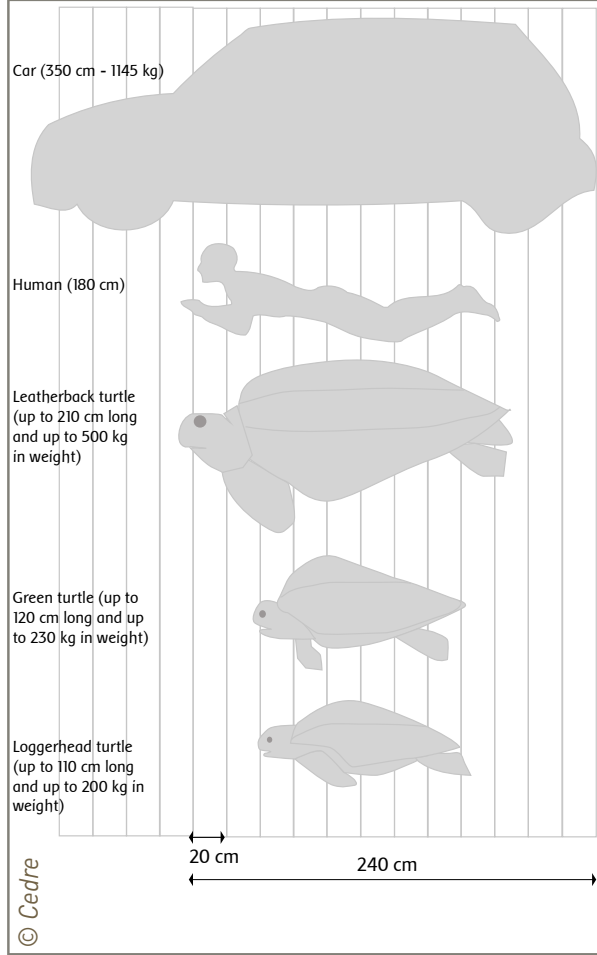
	Türler	Dağılım ve Davranış	Koruma Durumu*
	Sarı Bacaklı Martı <i>Larus michahellis</i>	Akdeniz'deki en yaygın ve verimli şekilde üreyen deniz kuşudur. Yöreğe özgü bir tür olmasına rağmen koruma önceliği olan olarak kabul edilmez. Üreme mevsimlerinden sonra birçok tür Akdeniz'i terkederek Orta ve Kuzey Avrupa'ya göç eder ama bu türler yıl boyunca yaygın olarak kalır.	
	Küçük Martı <i>Hydrocoloeus minutus</i>	Üremeyen ziyaretçi. İlkbahar ve yaz ayları dışında ağırlıklı olarak denizde yaşamını sürdürür. Az sayılar halinde, sahiller ve sulak alanlar boyunca kışı geçirirler. Geçmişte kışlayan büyük sürüler farklı açık deniz bölümlerinde görülmüştür. Fotoğrafta petrole bulanmış bir tanesi görülmektedir.	
	İnce Gagalı Martı <i>Larus genei</i>	Oldukça sosyal ve neredeyse endemik. Birkaç büyük koloni halinde genellikle Akdeniz'in birçok bölümündeki lagünlerde ürer ve yakın civardaki deniz sularında beslenir. Kuzey Afrika kıyısı boyunca kışlar.	Barcelona eki
	Sümsük Kuşu <i>Morus bassanus</i>	Bu türden oldukça fazla sayıda kuş, Kuzey Afrika sahilleri boyunca kışı geçirmek için Cebelitarık Boğazı'ndan geçerek Akdeniz'e gelir.	
	Kara Boyunlu Batağan <i>Podiceps nigricollis</i>	Limanların yakınında ya da içinde bulunan sulak alanlarda büyük sürüler meydana getiren dalcı kuşlar. Eylül'den Nisan'a kadar süren üreme görülmeyen mevsim boyunca düzensiz bir dağılım gösterir. Akdeniz'de görülen çok sayıdaki üyesi, yüksek küresel öneme sahiptir.	
	Bahri <i>Podiceps cristatus</i>	Eylül'den Nisan'a kadar süren üreme görülmeyen mevsim boyunca düzensiz bir dağılım gösterir. Kıyı sularında ve lagünlerde görülür.	
	Bayağı deniz papağanı <i>Fratercula arctica</i>	Kış ayı ziyaretçisi. Dağılımları ve sayıları hakkında çok az bilgi bulunur. Kuzey Akdeniz'de son görülen petrol döküntüsü kazasında ölüm sayısı en fazla olan türdür.	
	Tepeli Pelikan <i>Pelecanus crispus</i>	Adriyatik de dahil olmak üzere Doğu Akdeniz'in birkaç kıyı sulak alanı boyunca ürer. Kısa mesafeli göç.	Hassas ve Barselona Eki
	Akça Cılibit <i>Charadrius alexandrinus</i>	Tipik Akdeniz dalcı kuşu, tuzlu lagünlerde yetişir ve yakın kıyı şeritlerinde yemek arar. Ayrıca, Akdeniz'deki birçok sahilde kış aylarında bu türden çok sayıda bulunur. Sayıları azalmaktadır.	Barselona Eki

* Yakın Tehdit Altında, Hassas ve Tehlikede sınıflandırmaları IUCN Kırmızı Listesi'ne, Akdeniz'de Özel Koruma Alanları ve Biyolojik Çeşitliliğe İlişkin Protokol'ün Ek II'sine atıfta bulunan Barselona Eki'ne atıf yapar.

Fotoğraf sahipleri: N. Baccetti (1, 4, 8, 9, 12), A. De Faveri (2, 5, 7, 11, 15, 17), L. Bracci (3), H. Azafzaf (6), M. Fortunato (10), M. Basso (13, 14), M. De Luca (16).

Deniz Kaplumbağaları

Kaplumbağaların ve insan boyutlarının karşılaştırılması

Sini kaplumbağası (*Caretta caretta*) ve yeşil kaplumbağa (*Chelonia mydas*) yaygın olarak Akdeniz'de görülür ve burada yerel bir popülasyon oluşturmuşlardır. İkisinin de nesli tükenme tehlikesinde görüldüğü için IUCN tarafından korunmaktadır ve ayrıca Barcelona Sözleşmesi'nin nesli tükenmekte olan ve tehlikedeki türler listesinde yer almaktadır.

Sini kaplumbağası Akdeniz'de en çok görülen deniz kaplumbağasıdır ve düzenli olarak Akdeniz sahillerinde üreyen tek kaplumbağadır. Bu tür Akdeniz havzasının her bölgesinde görülmekle beraber sayıları mevsime ve yere bağlı olarak farklılık gösterebilir. Yumurtlama bölgeleri çoğunlukla Akdeniz'in orta ve doğu bölgelerinde; özellikle Yunanistan, Türkiye, Kıbrıs ve Libya'da, az sayıda da İtalya'da görülür. Yeşil kaplumbağa yıl boyunca Akdeniz'de görülmez ve özellikle Türkiye, Kıbrıs, Suriye ve İsrail kıyıları olmak üzere yumurtladığı bölge olan Akdeniz'in güneybatı bölgesiyle sınırlı olarak görülmektedir.

Deniz Kaplumbağalarının Akdeniz'deki Dağılımı (2006)

© www.Euroturtle.org

Sini kaplumbağası ve yeşil kaplumbağa benzer hayat döngülerine sahiptir. Bu türler, kıyı suları ve açık sular arasında gidip gelerek geçirdikleri birkaç yılın ilk gelişme safhalarına göre tanınırlar. Üreme mevsimi dışındaki Haziran ila Ağustos ayları boyunca yetişkin kaplumbağalar besleme ve kışlama alanları arasındaki göç yolları boyunca hareket ederler ve sığ sularda (50 m derinlikten daha az) toplanırlar. Dişiler yumurtalarını kumluk sahillerle bırakacakları zaman, yetişkin kaplumbağalar üreme ve kuluçka dönemleri için kıyıya yaklaşırlar.

Deniz kaplumbağaları, cinsel olgunluğa ulaşmaları için gereken uzun süre ve yumurtalar ile yavrularda görülen yüksek ölüm oranları yüzünden petrol döküntüleri de dahil olmak üzere beşeri faaliyetlerden doğacak tehditlere karşı özellikle hassastır. Petrol döküntüsünün deniz kaplumbağası popülasyonlarında görülecek olası etkileri mevsime bağlı olarak değişiklik gösterir. Kuluçkaya yatmış dişiler üreme mevsimi boyunca rahatsız edilme ve kirlenmeye karşı duyarlıdır ve eğer kuluçkaya yatılan sahiller petrol ile kirlenirse yumurtadan yeni çıkmış kaplumbağa yavruları bilhassa

riske atılmış olurlar. Petrolün varlığı ve sonucunda yürütülen temizleme faaliyetleri, deniz kaplumbağalarının habitatlarını işgal ve tahrip ederek bazen uzun süreler boyunca kuluçkaya yatmalarını engeller. Bu durumla bağlantılı olan tekne trafiği ise, teknelerin deniz yüzeyinde ya da yakınında kaplumbağalarla çarpışmasıyla kaplumbağaların yaralanmalarına ya da ölmelerine neden olur.

Deniz kaplumbağalarının içgüdüsel olarak deniz yüzeyinde yüzen petrol tabakalarından kaçamayacak oluşları hava almak için yüze çıkmalarında petrole maruz kalma risklerini artırır. Yavrular ve yetişkinler bazen katran topaklarını yiyecek sanarak petrolü yutarak sindirirler. Petrolün deniz kaplumbağaları üzerindeki etkileri şöyledir:

- Göz ve ağız mukozalarında yanmalar
- Ciltte tahriş ve iltihap
- Mide-bağırsak sistemi iltihabı, ülser, kanama, yetersiz sindirim
- Solunum yollarının tahriş olması, iltihaplanması, zatürre, amfizem
- Organ hasarı, bağışıklık sisteminin baskılanması, üreme sisteminde bozukluk.

Fok

Akdeniz foku (*Monachus monachus*) dünyanın ikinci en nadir görülen yüzgeçayaklısıdır ve dünyada en çok tehlikede olan memeli hayvanlardan biridir. Akdeniz havzasında en çok Yunanistan ve Türkiye sahilleri boyunca görülür ve ufak bir koloni-

si Kuzey Kıbrıs'ta bulunmaktadır. Şu anki toplam popülasyon 330-500 adetten oluşmaktadır ve bu tür IUCN tarafından kritik tehlikede olarak sınıflandırılmıştır.

Akdeniz Fokunun dağılımı
(*Monachus monachus*)

© 2006 - Matthias Schnellmann / The Monachus Guardian

Yetişkin erkekler bir günde, 45-70 metre derinliğe dalıp yemek için balık ve yumuşakça aradıkları bölgelere kadar sahilden 30 mil açığa yüzebilecek kapasitededirler. Foklar, doğum, emzirme, deri değiştirme ve dinlenme için sahil bölgelerindeki yerleşim alanlarını (normalde sahil mağaraları) kullanırlar. Doğumların Mayıs'tan Aralık'a kadar gerçekleştiği, en çok doğumun ise sonbaharda görüldüğü kayıt altına alınmıştır.

Akdeniz fokları petrole maruz kalırsa, bu durum aşağıdakiler gibi birçok probleme yol açabilir:

- Yavrularda, kürklerindeki yalıtımın azalması ya da bozulması sonucu görülen vücut ısısındaki düşüş
- Eğer petrol yüzgeçlerini vücutlarına yapıştırmış ise yırtıcı hayvanlardan kaçmaları zor hale gelir
- Petrol yüzgeçlerini vücutlarına yapıştırırsa yavrular boğulur
- Yaşadıkları çevrenin petrole kirlenmesi

sonucu yiyecek bulamayarak kilo kaybı yaşarlar

- Yavruların ve annelerin birbirlerini tanımak için kullandıkları kokuyla karışması, fok yavrularının reddedilmesine, terk edilmesine ve açlıktan ölmesine sebep olur
- Üremeyle etkileşimi
- Petrolün yenmesi ülser ve midede kanamaya yol açar
- Petrol dumanlarının solunması ve mukozaların maruziyeti zehirli olabilir (özellikle Akdeniz foklarının bulunduğu sahil mağaraları gibi kapalı bölgelerde)
- Konjunktivit ve körlük yemek bulma becerisini engeller ve bazen açlıktan ölmeye neden olur
- Bağışıklık sisteminin hasar görmesi ve baskılanması bazen sekonder enfeksiyonlara yol açar.

Rehabilitasyondaki bir Akdeniz Foku

Su Samurları

Bayağı su samuru (*Lutra lutra*), özellikle İtalyan yarımadasının güney kısmında olmak üzere Akdeniz boyunca birçok ırmak, göl ve akarsularda bulunur. Tatlı su türü olmasına rağmen, bayağı su samuru bazen kıyı boyunca tuzlu su habitatlarında

da görülür ki bu da petrol döküntüsü nedeniyle olası bir tehlike altında olabileceğini gösterir. Su samurlarının da izolasyon için kürklerine bağımlı olması nedeniyle, petrolün bayağı su samuru üzerindeki etkisi Akdeniz foku yavrusu ile benzerdir.

Her zaman tüm
KKD'nizi giyin

Gönüllüler için sağlık ve güvenlik

Günlük hayatta ve petrole kirlenmiş yaban hayata müdahale zamanlarında sağlık ve güvenlik arasında çok büyük fark vardır. Müdahale ortamının birçok riski vardır fakat gönüller, yaptıkları işleriyle ilgili olan sağlık ve güvenlik konularını anlayarak ve uygun kontrol önlemlerini kullanarak kendilerini koruyabilir. Gönüllüler için genel sağlık ve güvenlik bilgileri POSOW Petrol Döküntüsü Gönüllü Yönetimi Rehberi'nde verilmiştir. Gönüllüleri koordine eden organizasyon tüm faaliyetlerin petrolden etkilenen ülkenin ilgili yasal sağlık ve güvenlik gerekleriyle uyumlu olduğundan

emin olmalıdır. Bu duruma, sağlık ve güvenlik açısından gerekli görüldüğünde yaban hayatına müdahale çalışmalarının askıya alınması da dahildir. Amirler, her çalışma sahası ya da görev için risk değerlendirmesi yapıldığından ve her bir gönüllünün kendilerini idare edebilmek için gerekli tüm belirlenmiş riskler ve davranışlar hakkında bilgilendirildiğinden emin olmalıdır. Unutmayın - gönüllülerin sağlığı ve güvenliği her zaman birinci önceliktir: eğer faaliyetler güvenle yürütülemeyecek ise hiç yürütülmemelidir.

YABAN HAYATINA MÜDAHALEDE YER ALAN GÖNÜLLER İÇİN ÖNEMLİ TAVSİYELER

Yaş	Yaban hayatına müdahale gönüllüleri 18 yaşından büyük OLMALIDIR.
Hamilelik	Hamile kadınlar yaban hayatına müdahale çalışmalarında yer ALMAMALIDIR.
Tıbbi Durumlar	Baskılanmış bağışıklığı olan ve/veya bağışıklık sistemi ilaçları alan, kuş tüyüne alerjisi olan ya da astımı olan kişiler uygulamalı yaban hayatına müdahale çalışmalarında YER ALMAMALIDIR.
Fiziksel yeti ve yorgunluk	Çalışmalar uzun vardiyalar halinde ve sürekli eğilip kaldırma hareketleri içerdiği için fiziksel açıdan oldukça yorucu olabilir. Gönüllüler uzun bir süre çok uzun saatler boyunca çalışmak zorunda hissetmemelidir - düzenli molalar verin, yeterince yiyin ve için ve uykunuzu alın. Ciddi yorgunluk tehlikelidir.
Stres	Hayvanların sıkıntıda olduğu bir ortamda çalışmak travmatik olabilir ve herkesin üzerinde baskı yaratabilir. Düzenli olarak molalar verin ve iş arkadaşlarınızla, amirlerinizle konuşun.
Kişisel Koruyucu Donanım (KKD)	Temel KKD eldiven, koruyucu gözlük ve koruyucu iş tulumundan oluşur. KKD'yi uygun ayakkabı da dahil olmak üzere her zaman söylendiği şekilde giyin ve düzgün bağlandığından/oturduğundan emin olun. Kullanılmış KKD uygun bir şekilde bertaraf edilmelidir. POSOW Petrol Döküntüsü Gönüllü Yönetimi Rehberi'ne başvurun.
Giysiler	Çalışma ortamı sıcak ya da soğuk ve kötü kokulu olabilir. Kirlenmesini önemsemeyeceğiniz ve şartlara uygun kıyafetler giyin (çok katlı giysiler idealdir).
Yaralanmalar	Bir gönüllü olarak etkisini riske atacağından her türlü yaralanmayı ve ciddi hastalıkları hemen rapor edin (POSOW Petrol Döküntüsü Gönüllü Yönetimi Rehberi kaza/ramak kala (olası kaza) raporu teknik sayfasına başvurun). İlk yardım hizmetleri yerinde erişilebilir olmalıdır.
Hijyen	Alanları düzenli tutun, ellerinizi iyi bir şekilde ve düzenli olarak yıkayın, hayvanları beşeri faaliyetlerden uzak tutun. Yaban hayatı rehabilitasyon tesisi içerisinde sigara içilmez, yemek yenmez veya bir şey içilmez. Yüzük veya bileklik takmayın
Tetikte olun	Denetleme personeli tarafından en son yayınlanmış tüm yazılı bilgilendirme ve talimatlardan haberdar olun. Talimatlara uyun ve bilgilendirmeleri dikkatlice dinleyin - tüm bunlar sizin kendi güvenliğiniz için. Her zaman sağduyunuzu kullanın; sağlık ve güvenlik siz ve etrafınızdakiler dahil olmak üzere herkesin sorumluluğundadır.

Yaban hayata müdahale gönüllüleri, sahillerde her zaman çiftler halinde çalışmalıdır

© SAF

Petrolle kirlenmiş kıyı şeridinde sağlık ve güvenlik

Arama ve toplama çalışmaları, gönüllülerin kıyı şeridi boyunca petrole bulanmış hayvanları bulmak için dolaşmalarını, onları almalarını ve rehabilitasyon merkezine nakledilmek üzere konteynerlere yerleştirmelerini gerektirir. Bu da beraberinde yabancı hayvanların yakalanması ve idare edilmesine bağlı olarak olası tehlikelere

ve ciddi yaralanmalara yol açabilecek riskleri getirir. Arama ve toplama çalışmaları, kıyı şeridi temizlenmesi ve değerlendirme çalışmalarıyla aynı zamanda gerçekleşiyor olabilir. Bu da sahilde gerçekleştirilen faaliyetlere bir yenisini ekleyerek olası riskler doğurabilir.

RİSKLER		KONTROL ÖNLEMLERİ
Isırıklar, kesikler ve çizikler, sivri gagaların sebep olduğu keskin yaralar	✓	KKD'lerinizi gösterildiği şekilde giyin. Düzgün idare yöntemleri için "Hayvanların aranması ve toplanması" ve "Petrole bulanmış canlı deniz kaplumbağaları ile ilgilenmek" bölümlerine bakın. Fokları ya da Su samurlarını yakalamaya ya da tutmaya KALKIŞMAYIN - bu yalnızca eğitilmiş uzmanlar tarafından yapılmalıdır.
Ciddi kesikler, kırık kemikler (büyük kuşlar, kaplumbağalar, foklar, su samurları)	✓	Hastalık kontrolü için gerekli talimatları uygulayın. Ayrıştırma ve hijyen prosedürlerini uygulayın (aşağıya bakın).
Hayvanlardan geçen hastalıklar ve parazitler	✓	Kaldırırken dizlerinizi kırın ve sırtınızı dik tutun, yükü vücudunuza yakın tutun. Çok ağır yükler için yardım alın.
Sırt incinmeleri (ağır hayvanları kaldırma sonucu)	✓	Isı stresi, özellikle hava geçirmeyen koruyucu giysi giyerken, çok sıcak/çok nemli hava durumlarında meydana gelir. Yeterli sayıda dinlenme arası verin (tercihen gölgeli veya klimalı alanlarda) ve düzenli olarak sıvı tüketin. Şapka takın ve güneş kremi sürün.
Anormal yüksek vücut sıcaklığı (Isı stresi, sıcak çarpması, güneş yanığı)	✓	Sıcak tutacak kıyafetler giyin, tercihen birkaç kat halinde (gerekli olarak temin edilen KKD ile birlikte) El ve kafadaki ısı kaybını önlemek için eldiven ve şapka takın. Isıtılmı barınaklar/dinlenme alanları temin edilmelidir. Düzenli olarak mola verin.
Vücut ısısının normalin altına düşmesi (soğuk maruziyeti)	✓	Kıyı şeridi boyunca hareket ederken olası tehlikelere karşı tetikte olun, kayalık/kaygan zeminlere dikkat edin.
Kaymalar, tökezlemeler ve düşmeler (kesikler, kırıklar, beyin sarsıntıları)	✓	Sigara içilmez. Eğer şüphe duyarsanız, gaz bulunan bölgelere girmeyiniz. Amirler gaz izleme faaliyetleri yürütmeli ve gönüllülerin hangi bölgelere girebilecekleri hakkında tavsiyelerde bulunmalıdır.
Zehirli gazlar (petrol daha yeni dökülmüşken, kirlenmiş bölgelerde vs.)	✓	Denizin içinde ya da yakınında çalışılıyorsa, can yeleği alınması önerilir.
Boğulma (gel-git alanlarında, dalgakıranlarda ve limanlarda çalışmak dahil)	✓	Müdahale çalışmalarına dahil olmayan kişilerin işinize karışabileceğinin ya da işinizi engelleyebileceğinin farkında olun. Kazaları engellemek için sağduyunuzu kullanın. Genel olarak gönüllüler medya ile konuşmamalıdır - amirler güvenlik ve medya düzenlemeleri hakkında tavsiyelerde bulunacaktır.
İzinsiz ziyaretçiler (yoldan geçen kişiler, medya vs.)	✓	Trafiğe dikkat edin ve talimatlara uyun. Amirler, gönüllülerin kıyı şeridinin hangi kısımlarına girebilecekleri konusunda tavsiyelerde bulunacaklardır (şüphe duyulursa sorun).
Kıyı şeridi temizlenmesi için makineler/araçlar	✓	

✓

Rehabilitasyon tesisinde sağlık ve güvenlik

Atıkların uygun bir şekilde bertaraf edilmesini sağlayın

© WRCO

Her zaman eldiven takın

© SAF

Yaban hayatı rehabilitasyon tesisi, birçok insan ve hayvanın bulunduğu yoğun bir çalışma ortamı nedeniyle karmaşık bir operasyon olabilir.

RİSKLER

KONTROL ÖNLEMLERİ

Isırıklar, kesikler ve çizikler, sivri gagaların sebep olduğu keskin yaralar	✓	KKD'lerinizi gösterildiği şekilde giyin. Arama ve toplama ve deniz kaplumbağaları doğru kuş bakım yöntemleri bölümlerine bakın. Fokları yakalamaya ya da tutmaya KALKIŞMAYIN - bu yalnızca eğitilmiş uzmanlar tarafından yapılmalıdır.
Ciddi kesikler, kırık kemikler (büyük kuşlar, kaplumbağalar, foklar)	✓	Hastalık kontrolü için gerekli talimatları uygulayın. Ayrıştırma ve hijyen prosedürlerini uygulayın (aşağıya bakın).
Hayvanlardan geçen hastalıklar ve parazitler	✓	Her zaman eldiven takın (eğer latekse alerjiniz varsa ameliyat eldivenleri gibi alternatif olanları tercih edin).
Cilt alerjileri (lateks, kuş tüyü....)	✓	Kaldırırken dizlerinizi kırın ve sırtınızı dik tutun, yükü vücudunuza yakın tutun. Çok ağır yükler için yardım alın.
Sırt incinmeleri (ağır hayvanları kaldırma sonucu)	✓	Islak/kaygan zeminlere dikkat edin ve sağlam tabanlı ayakkabılar giyin. Yürüyün, koşmayın.
Kaymalar, tökezlemeler ve düşmeler	✓	Döküntüleri mümkün olduğunca çabuk temizleyin (ambalajlarındaki bilgileri kontrol edin). İyi bir havalandırma çok önemlidir. Sigara içilmez.
Kimyasal döküntüler ve dumanlara maruz kalma	✓	Gönüllüler iğneleri kullanmamalıdır (yalnızca eğitilmiş personel ya da veteriner gözetimi altında) ama temizlerken ve diğer kişilere yardım ederken dikkat etmelidir. Kullanılmış ekipmanları uygun ve güvenli bir şekilde bertaraf edin.
Tıbbi ekipman kaynaklı yaralanmalar (iğneler, şırıngalar)	✓	Çok fazla su kullanımı olan (örneğin; hayvan yıkama) tesislerde elektrikli ekipmanları kullanırken dikkat edin. Ciddi yanıklara ilk yardım uygulayın. Amirler her türlü yangına uygun yangın söndürücülerin ulaşılabilir olduğundan emin olmalıdır.
Elektrik yaralanmaları ve termal yanıklar	✓	

Bir tesisteki ayrıştırma ve hijyen önlemlerinin yararları

Hayvanlar : hastalık bulaşmasını önlemek için hayvanlar durumlarına göre birbirlerinden ayrılmalıdır. Petrole bulanmış ve bulanmamış hayvanlar ayrı tutulmalıdır. Yoğun veteriner bakımı altındaki hayvanlar ayrı tutulmalıdır. Ayrı alanlarda kullanılan ekipmanlar, belirlenmiş alana tayin edilmeli ve bu alanlar içerisinde tutulmalıdır. Dezenfektanlar ve sterilizatörler, yerel/ulusal yasal gerekliliklere ya da tavsiyelere uygun olarak kullanılmalıdır. Temiz ve kirlı ekipmanları ayrı yerlerde tutun.

Hayvanlar ve gönüllüler: gönüllüler, ziyaretçiler ve diğer herkes tarafından kullanılan mutfak ve yemek alanları ve dinlenme alanları hayvanların olduğu alanlardan ayrı tutulmalıdır. Havlular, battaniyeler, bıçaklar, çatallar, kaşıklar, elektrikli aletler gibi ekipmanlar hayvanlar ve insanlar tarafından ortak olarak kullanılmamalıdır. Hayvanların bulunduğu alanlarda herhangi bir şey yemeyin ya da içmeyin.

Genel hijyen: bakımdaki hayvanlara önemli ölçüde rahatsızlık vermeden tüm alanları mümkün olduğunca temiz ve düzenli tutun. Tüm araç-gereçleri ve ekipmanları temiz ve bir sonraki kullanımına hazır şekilde kaldırın ve belirlenmiş yerlerde tutun. Hasar görmüş ekipman ya da gereçleri ilk fırsatta bildirin.

El yıkama: eldiven giymiş olsanız da olmasanız da sık sık ve iyi bir biçimde ellerinizi yıkamak önemlidir. En azından iki görev arasında, hayvanlara yemek hazırlamadan ya da yemek yemeden önce ve sonra ve binalardan/alanlardan ayrılmadan önce ellerinizi sabunla ya da antiseptik yıkama jeliyle yıkayın.

Temiz ve iyi organize edilmiş bir tesis, daha güvenli bir işyeri demektir.

İşaretler, hijyenin daha iyi sağlanmasını teşvik eder.

Hayvanların aranması ve toplanması

arama ve toplama

- ☐ nakil
- ☐ varış ve kabul
- ☐ alım ve aciliyetine göre sıralama
- ☐ yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)
- ☐ yıkama
- ☐ yıkama sonrası bakım
- ☐ serbest bırakma

Arama ve toplama, sahilde uzun saatler geçirmeyi ve kimi zaman kötü hava şartları altında uzun mesafeler boyunca yürümeyi gerektireceği için zorlayıcı bir faaliyettir. Gönüllüler canlı hayvanları yakalamamanın dışında ölü hayvanları arayarak, toplanan hayvanları taşıyarak ya da diğer destekleyici görevler üstlenerek çeşitli katkılarda bulunabilir.

Arama ve kurtarma çalışmalarının güvenli ve etkili olması için saha takımlarının bilgilendirilmesi, KKD'lerin ve tüm gerekli güvenlik ve toplama ekipmanlarının erişilebilir halde olması dahil her şey iyice planlanmış olmalıdır. Komuta merkezinin açık yetkisi olmadan herhangi bir arama ve toplama girişimi gerçekleştirilmemelidir. Sahillere güvenli girişin garantiye alınması ve yaban hayatı faaliyetlerinin diğer kıyı şeridi müdahale faaliyetlerinin düzenini ya da tam tersi kıyı şeridi müdahale faaliyetlerinin yaban hayatı faaliyetlerinin düzenini bozmayacak şekilde planlanması gerekmektedir. İkincil bir kirlenmeyi engellemek için arıtma bölgeler kurulmalı ve bu bölgelere riayet edilme-

lidir. Hem hayvanların hem de insanların ulaşımını ayarlanmış olmalıdır. Gönüllüler petrol ile kirlenmiş sahillerde araç kullanmanın, kirliliği yayarak ve petrolü kumun içine gömerek kıyı şeridi temizleme çalışmalarını zora sokacağını bilmelidir.

Saha koordinatörü farklı saha gruplarının çalışmalarını, nakil için gerekli olan araçların (tekneler, gönüllüler için arabalar, kuş nakilleri için kamyonlar) organizasyonunu, KKD ve ekipman teminatını ve enkaz, kıyı şeridi temizlemesi veya değerlendirme ekiplerinden bilgi toplanmasını koordine etmelidir. Başarılı bir yakalama ve güvenlik için gönüllüler en az iki kişi halinde çalışmalı ve bir amir tarafından gözetilmelidir.

Sahilde petrole bulanmış bir kuş

Sahile vurmuş bir sümsük kuşunu gerekli ekipmanlar olmadan yakalamayın

Tüm verileri kutunun ya da poşetin üzerine yazın

Canlı hayvanlar

Petrole bulanmış hayvanları kurtarma ve rehabilite etmeye yönelik başarılı bir girişim, hızlıca organize edilmiş etkili bir arama ve toplama çalışması ile başlar. Güçten düşmüş bir hayvan ne kadar hızlı bir şekilde bir rehabilitasyon merkezinde tedavi altına alınırsa, hayatta kalma şansı da o kadar fazla olacaktır. Canlı hayvanları vakit kaybetmeden kıyı şeridinden yakalamak ülkenin iç kısımlarına ilerlemelerini engelleyerek kirliliğin temiz çevrelere yayılmasını önleyecektir.

Petrole bulanmış kuşların başarılı bir şekilde yakalanabilmesi için takım çalışması çok önemlidir. Mümkünse, etkilenen hayvanların ses ve davranış bilgisine sahip kuşbilimciler veya biyologlar ekiplere dahil olmalıdır.

Hayvanlar en çok kıyıda yakalanacaktır. Bazı durumlarda uygun ekipman ve eğitimli personel hazırda bulunduğu zaman yakalama çalışmaları tekne yardımıyla da yürütülebilir. Kıyı şeridinin kayalık ve dik olduğu bölgelerde tek mümkün seçenek budur. Sabah erken saatler petrole bulanmış deniz kuşlarını sahilde yakalamak için en iyi zamandır.

Ekipler ulaştığında ilk önce alana ait genel bir bakış edinmelidir. Eğer hedef hayvanlardan birinin yerini saptarlarsa, arazinin nasıl kendi yararlarına kullanılabileceğine bakmalıdır. Taktikler genelde hayvan kalan son enerjisini kaçmak için harcamasını diye hayvanı gafil avlamayı amaçlar. Ekibin hare-

keti, yakalama girişimi başlamadan önce hedef hayvanı korkutmamalıdır.

Eğer bir kuş yakalanıyorsa, öncelikle denize kaçamayacağından emin olun. Kıyı şeridi boyunca, şeridin özelliklerini (dalgakıranlar, çalılar, kayalar...) mümkün olduğunda kendinizi gizleyecek şekilde kullanarak hayvana doğru yavaşça ve sessizce ilerleyin (direkt hayvana doğru değil!). Hedefiniz kendinizi kuş ve su arasına konumlandırmaktır. Asla kuşa kıyıda yaklaşıp onu tekrar denize doğru sürüklemeyin zira bu durum yakalamanızı imkansız hale getirecektir. Kuşla aynı seviyeye geldiğinizde ağızla yakalama girişiminde bulunabilirsiniz. Veri sayfası n°2 'ye başvurun.

Kuşu dikkatlice ağdan çıkarın. Koruyucu gözlükler takıyor olsanız bile, burnunuzu ya da gözünüzü galayabileceğinden yüzünüzün kuşun gagasına olan uzaklığının güvenli bir mesafede olduğundan emin olun. Kuşları her zaman kanatlarından ve gerektiğinde ayak ve gagalarından tutarak kontrol altına alın. Veri sayfası n°7 'ye başvurun.

Kıyı şeridindeyken, yakalanan kuşları yastık kılıfları, silindir spor çantalar içerisinde nakletmek mümkündür. Kuşları, bir tesise arabayla nakil ederken kutular içinde tutmak en iyisidir. Her bir nakil kutusunun üzerine aşağıda belirtildiği şekilde önemli bilgileri yazın. Eğer kutuda birden fazla hayvan varsa bunun kutu üzerinde açıkça belirtildiğinden emin olun.

İçinde canlı bir hayvan bulunan her kutunun üzerinde yazması gerekenler:

- Türler
- Toplandığı yer
- Toplandığı tarih ve zaman
- Yeniden normal suyunu kazandırma

- işleminin uygulandığı yer
- Bulan kişinin adı ve iletişim bilgileri
- Varış tarihi ve zamanı

Ölü hayvanlar

Ölü hayvanların kıyıda sistemik bir şekilde toplanmasını önemli kılan bazı nedenler:

- Cesetlerin ikinci bir petrol kirliliğine neden olacak şekilde didiklenmesini (tilkiler, kuzgunlar, kartallar, martılar...) engellemek
- Etki değerlendirmesi: petrol döküntüsü nedeniyle gerçekleşen faunadaki farklı türlerde görülen toplam ölümlerin güvenilir bilimsel değerlendirmesinin yapılmasına olanak sağlar. Hayvanları laboratuvara getirmek, türleri, cinsiyet oranları, yaş grupları ve çeşitli biyokimlikleri hakkında güvenilir bir saptama yapılmasını sağlar. Tüm bu veriler ölüm oranlarının farklı üreme popülasyonlarıyla bağlantılı olmasına olanak verir.
- Bilimsel olarak halka takılmış kuşların tek tek verilerinin toplanması
- Bazı ülkelerde sistemik toplamlar

yasal kanıt sağlanması için gereklidir.

Sahildeki cesetler bazen tamamen petrole bulanmış haldedir ve saptanmaları için eğitilmiş bir kişi gerekmektedir (deniz yüzeyinde yüzen petrole bir tümsek). Bir ceset bulunduğu, plastik torbalar içine konmalıdır. Ceset başına bir torba gereklidir: cesetler toplandıktan kısa bir süre sonra dondurulmuş halde saklanmalıdır ve eğer tek tek torbalanmış olurlarsa bir bilimadamı tarafından daha kolay bir şekilde incelenebilirler. Eğer örnekler kanıt toplamak için gerekli ise, her 100 hayvandan 1'i (ya da mümkünse her sahilten bir tane) plastik torbalar örneği kirletebileceğinden alüminyum folyolarda saklanmalıdır.

Tek tek ayrı torbalara konduktan sonra aynı sahil kısmında toplanan tüm hayvanlar nakil için tek bir büyük torbaya konabilir (nakil sırasında mümkün olduğunca serin tutun). Bu büyük torbalar aşağıda belirtildiği gibi etiketlenmelidir.

Ölü hayvanların bulunduğu her büyük torbanın üzerine yazılacaklar
(her bir sahil için bir büyük torba)

- Ceset sayısı
- Bulunan tür (eğer belliyse)
- Bilimsel halka numaraları
- Toplandığı yer
- Toplandığı tarih ve zaman
- Bulan kişinin adı ve iletişim bilgileri

Kıyıda toplanan ölü kuşlar

Hayvanların taşınması

Gönüllüler hayvan naklinde önemli bir görevi yerine getirebilir. Hayvanların toplandığı noktalar ile bir geçici tutma merkezi ya da rehabilitasyon tesisi arasında güvenli bir şekilde araç kullanmak, hayvanları ve gerekli bilgileri toplayıp aktarmak önemli sorumluluklardır.

arama ve toplama

nakil

varış ve kabul

alım ve aciliyetine göre sıralama

yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)

yıkama

yıkama sonrası bakım

serbest bırakma

Nakil için hazır iyi havalandırılmış kutular

Petrole bulanmış hayvanların kurtarılması için toplanmalarından sonra hiç zaman kaybedilmemelidir. Petrole bulanmış bir hayvan geçici tutma merkezine ya da rehabilitasyon tesisine ne kadar çabuk gelirse, hayatta kalma şansı da o kadar fazla olur. 2 saatten uzun mesafelere nakledilmesi gereken hayvanların yola çıkmadan önce vücut fonksiyonlarının desteklenmesi için sıcak sıvılar (36-38°C) alması gerekir (Stabilizasyon bölümüne bakın).

Stresi ve cilde ya da tüylere zara verme riskini azaltmak için, karton kutular ya da evcil hayvan taşıma çantaları gibi uygun nakil konteynerleri kullanılmalıdır. Nakil kutularında yeterli sayıda havalandırma deliği bulunması, kutuların çok sıkı bir şekilde paketlenmemiş ve birbirlerinin üstüne yığılmamış olmaları önemlidir.

Her bir nakil konteynerinin yeterince büyük olduğundan ve yeterli havalandırmayı sağladığından emin olun. Genel bir kural olarak, kutu kuşun ayakta durabileceği kadar geniş olmalı fakat kanatlarını çırpamayacağı kadar da küçük olmalıdır. Nakil sırasından kuşun kaymayacağından emin olmak için konteynerin altını oluklu mukavva, gazete kağıdı ya da bir havlu ile kaplayın.

Her bir konteyner gerekli verilerle işaretlenmeli (sayfa 23'de metin kutusuna bakın) ve aynı şekilde ölü kuşların taşındığı torbalar da işaretlenmelidir (sayfa 24'deki metin kutusuna bakın). Bu verile-

rin nakil zamanında kaydedildiğinden emin olun; aksi takdirde bilgi edinmeye çalışın.

Nakil aracında kutuları sağlam zemine yerleştirin ve hava akımının sağlanabilmesi için hafifçe birbirinden ayrı tutun. Sürücü kısmı ayrı, kapalı ve iyi havalandırılmış bir araç (açık kasa kamyonet olmayan). Nakil sırasındaki ideal sıcaklık hayvanın sağlık durumuna bağlıdır: petrole bulanmış ıslak hayvanlar sıcak havaya (22°-26°C) ihtiyaç duyar; petrole bulanmış kuru hayvanlar ise nispeten daha serin havada (18-22°C) nakledilebilir. Ceset torbalarını olabildiğince serin tutun.

Farklı türleri birbirinden ayrı tutun. Genellikle her kutuda tek bir bir kuş taşınmalıdır. Kavgacı olmayan sosyal kuş türlerinde, kutunun büyüklüğü yeterli ise 2 ya da 3 tanesi bir arada nakledilebilir.

Dikkatli sürün ve çok fazla sağa-sola kaymaktan veya keskin dönüşlerden kaçınmaya çalışın. Araba içerisinde radyo açmayın, sigara içmeyin ve yüksek sesle konuşmayın.

Kuşlar direkt olarak bir geçici tutma merkezine (yıkama öncesi bakım görebilecekleri) ya da yıkama ve yıkama sonrası bakım da görebilecekleri bir rehabilitasyon tesisine nakledilmelidir (teknik veri sayfalarına bakın). Her zaman merkezi ya da tesisi önceden arayarak naklini yaptığınız kuş sayısı ve türü, aynı zamanda da tahmini varış zamanı hakkında bilgilendirin. Bu sayede merkez ya da tesis önceden planlarını yapabilir.

Hayvanların varışı ve kabulü

Gönüllüler tesisin kabul alanında görevlendirilebilirler ve kabul görevlisi olabilecek ideal kişi bazen stresli olabilecek koşullarda yönetici becerilerini, taşıma işlerini (hayvanların bulunduğu kutular), iletişim becerilerini, sürekli olarak ve sistematik bir şekilde çalışma kabiliyetini bir arada idare edebilecek kişilerdir.

Kabul alanı nakledilmiş hayvanların geçici tutma merkezine ya da rehabilitasyon tesisine teslim edildiği yerdir. Burada gelen hayvanların türleri, nereden geldikleri, ne zaman yakalandıkları ve kim tarafından yakalandıkları ile ilgili ilk sayımlarının yapılması önemlidir.

Kabul alanında çalışan kişiler, her hayvan için mevcut tüm bilgilerin kontrol edildiğinden ve tesise giriş yaptığında bu bilginin hayvan ile birlikte bulunduğundan emin olmalıdır. Daha sonraki tedaviler için karar vermede ve etki değerlendirmesi için veri sağlanmasında yardımcı olduğu için düzgün veri toplanması ve aktarımı çok önemlidir. Eğer kutu üzerinde herhangi bir bilgi bulunmuyorsa, nakleden kişi gitmeden önce kabul görevlisi gerekli bilgileri kendisinden almalıdır.

Nakleden kişi aynı zamanda hayvanın belgelendirilmesi gereken herhangi bir tedavi alıp almadığını (örneğin; sıvılar) kabul görevlisine bildirmelidir.

Elde edilen bilgi, her bir hayvan için tıbbi kayıt formuna aktarılmalıdır (Veri sayfası n°6'ya bakınız).

Kabul görevlisi gelen hayvanların sayısını tutar (tür başına, tercihen yazı tahtası gibi bir alanda tutulacak cetvel) ve kutuları alım ve stabilizasyon için sıraya dizmelidir (yıkama öncesi bakım bölümüne başvurun). Yardıma en çok ihtiyacı olan başka bir deyişle en uzun yoldan gelen ve muhtemelen en fazla su kaybına uğrayan hayvanlara öncelik verilmelidir. Gün sonunda kabul alanı boş olmalıdır: tüm hayvanlar bakımın diğer aşamasına geçirilmiş olmalıdır. Daha sonra etki değerlendirmesine tabi tutulmak üzere ölü kuşların içinde bulunduğu etiketlenmiş torbalar dondurucularda saklanmalıdır. Kabul alanı boş değilse, kabul görevlisi bu durumu gitmeden önce tesis müdürüne bildirmelidir. Veri sayfası n°5 'e başvurun.

Bazen kabul alanına çok fazla hayvan getirilebilir.

arama ve toplama

nakil

varış ve kabul

alım ve aciliyetine göre sıralama

yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)

yıkama

yıkama sonrası bakım

serbest bırakma

Alım ve aciliyetine göre sıralama

Alım ve aciliyetine göre sıralama çalışmaları deneyimli rehabilitasyon görevlileri veya veterinerler tarafından yürütülmelidir. Gönüllüler idari işlere yardımcı olabilirler. Eğer eğitimli personel (daha) varmadıysa, onlar gelene kadar bu adım ertelenebilir; böylece tüm hayvanlar hemen yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon işlemlerine alınabilir.

Arama ve toplama

Nakil

Variş ve kabul

Alım ve aciliyetine göre sıralama

Yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)

Yıkama

Yıkama sonrası bakım

Serbest bırakma

Alım sırasında farklı tıbbi veriler uzmanlar tarafından kayıt altına alınır

Alım ve aciliyetine göre sıralama işlemlerinin amacı, rehabilitasyon tesisine kabul edilen her hayvanın bir iz kaydı (tedavi için) olması ve en yüksek hayatta kalma şansına sahip olması için ihtiyaçlarına en uygun tedaviyi almasıdır.

Bir olayda hayvanlar rehabilitasyon tesisine geldiğinde, alım ve aciliyetine göre sıralama işlemleri sınırlı kaynağın (uzmanlık, insan gücü, ilaç, yiyecek...) iyileşme şansının en fazla olması beklenen hayvanlara harcanmasına yardımcı olur. Vücut fonksiyonları çok kötü durumda olarak gelen hayvan, mümkün olan en iyi tedaviyi alsa bile muhtemelen ölecektir. Bunun kararını deneyimli rehabilitasyon görevlileri ya da veterinerler verebilir. Böyle bir hayvana ötanazi yapılması ve daha fazla acıya maruz kalmaması en iyi çözümdür. Aciliyetine göre sıralama politikası, koruma altındaki veya nesli tükenmekte olan hayvanlar da göz önünde bulundurularak ulusal mevzuatlara uygun şekilde veterinerler tarafından belirlenmelidir.

Tedaviye kabul edilen tüm hayvanlar hasta olarak kaydedilmelidir - bu işleme alım denir. Alım sırasında her hayvana kendisine mahsus hasta numarasının bulunduğu bir halka/bant takılır ve ilk muayenenin ve daha sonraki tedavilerin sonuçlarının belgelenildiği bir kayıt formu tutulur.

Aciliyetine göre sıralama ise gelen tüm hayvanların sağlık durumlarına bağlı olarak tedavi için farklı gruplara ayrıldığı işlemidir. Tedavi için çok güçsüz olan hay-

vanlar seçilen politikaya göre veterinerler tarafından hemen ötanazi yapılacak; çok fazla bakıma ihtiyacı olan hayvanlar yoğun bakıma alınacak ve muhtemelen hızlıca iyileşecek hayvanlar ise standart bakıma alınacaktır. Tüm ölü hayvanlar inceleme ve nihai olarak bertaraf edilmek için uygun bir şekilde saklanacaktır.

Alım ve aciliyetine göre sıralama, hayvanın varişından kısa bir süre sonra veteriner gözetimi altında klinik muayenenin bir parçası olarak yürütülür. Aşağıdaki formda kayıt altına alınan veriler tesisteki yolculuğu boyunca hayvanla birlikte kalır:

→ tür, yaş ve cinsiyet

→ ağırlık

→ vücut ısısı

→ vücut fonksiyonları ve davranış

→ hastalıklar veya yaralanmalar

Bazen alım sırasında kuşun petrole bulanma durumu hakkında kanıt toplamak gerekebilir (fotoğraf ya da tüy örneği).

Alım ve aciliyetine göre sıralamadan sonra her hayvan stabilizasyon tedavisi alacaktır. Stabilizasyon için gerekli ilk tedavi alım sırasında zaten verilir: stabilizasyon alanına gitmeden önce kuşlar tüplerle beslenerek (tübaj) rehidrasyon (yeniden normal suyunu kazandırma) sıvıları ya da ORT (50 ml/kg 37-38°C sıcaklığında) alırlar. Ötanazi edilmiş kuşlar daha sonra etki değerlendirmesine tabi tutulmak üzere etiketlenmiş torbalar içinde dondurucularda saklanır.

Yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon

Gönüllülerin yıkama öncesi bakım aşamasında çok faydası olmaktadır. Ekipler, sürekli olarak ve sabırla uygun prosedürleri takip etmeleri gereken fiziksel açıdan zorlayıcı, kirli (petrolle kirlenmiş) bir ortamda çalışır. Gönüllülerin ana görevleri kafesleri temizlemek, yiyecekleri vermek ve kuşlara rehidrasyon sıvılarıyla tübaj uygulaması yapmaktır.

Yıkama öncesi bakım, petrole bulanmış bir kuşun özel bir geçici tutma merkezine ya da rehabilitasyon tesisine alınmasından hemen sonra uygulanmalıdır. Standart bir yıkama öncesi bakımın ilk odak noktası, durumunun kötüye gitmediğinden emin olmak için hayvanı **stabilize** etmektir. Hayvanın durumu stabilize edildikten sonra, devam eden **yıkama öncesi bakımın** amacı hayvanın yıkanacak kadar sağlıklı ve güçlü olacağından emin olmaktır. **Yoğun bakım** geldiklerinde vücut fonksiyonları çok kötü durumda olan hayvanlara ya da standart bakım süresince beklenen ilerlemeyi gösteremeyen hayvanlara uygulanır. Bu aşama sırasında hayatını kaybeden kuşlar daha sonra etki değerlendirmesine tabi tutulmak üzere etiketlenmiş torbalar içinde dondurucularda saklanmalıdır.

Stabilizasyon (ilk 48 saat)

Stabilizasyon işlemi hayvanın sağlık durumundaki düşüşün durdurulmasını amaçlar. Bu durum sıcak bir ortam (vücut ısısını yükseltmek için), rehidrasyon (su dengesini eskisi gibi yapmak için), yiyecek (enerji dengesini eskisi gibi yapmak için), sessiz bir ortam (stres seviyesini düşürmek için) ve ilaç temini (diğer belirlenmiş sıkıntılarla mücadele etmek için) gibi gerekli yardımın hayvana sağlanmasıyla başarılıdır. Bu tedaviler verilirse, hayvan hızlı bir şekilde kilo almaya devam edeceği ve yıkama işlemi-

nin stresiyle başa çıkabilmek için ihtiyacı olan vücut fonksiyonlarını geri kazanacağı bir sağlık durumuna kavuşur. Sayfa 29'da yer alan tablo kuşlar için uygulanan stabilizasyon tedavisini açıklar.

Durumları stabilize edilmiş hayvanların yıkama öncesi bakımı (48 saat sonunda)

Bazı hayvanlar başarılı bir şekilde stabilize edildikten hemen sonra yıkanabilir ya da nakledilebilir. Diğerleri daha fazla gelişme katetmek için ilave zamana ve bakıma ihtiyaç duyar. Stabilize edilmiş hayvanların vücut ağırlıkları genel olarak yine azdır. Normalde besin tedarigi ve istirahat etmeleri kuşları kendi başlarına yemek yiyebilecekleri bir noktaya ulaştırır ve durumlarının gerekli olan seviyeye yükselmesine olanak sağlar. Hayvanın kendisine ve türüne bağlı olarak bu süre 1-7 gün arasından değişir. Sayfa 30'da yer alan tablo stabilize edilmiş hayvanların yıkama öncesi bakımını açıklar.

Yoğun bakım

Eğer hayvanlar standart bakımda iyileşmiyorsa, yoğun bakıma alınırlar. Bir veteriner tarafından tek tek tedaviye alınacakları ve izlenecekleri çalışma bölümünde bulunan ayrı yoğun bakım alanlarına giderler. Yoğun bakım yalnızca gerekli kaynaklar (insan, ekipman, yer, ilaç, yiyecek...) mevcutsa verilebilir.

- arama ve toplama
- nakil
- varış ve kabul
- alım ve aciliyetine göre sıralama
- yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)**
- yıkama
- yıkama sonrası bakım
- serbest bırakma

Stabilizasyon aşamasında kuşların beslenmesi

Stabilizasyon bakımının uygulanması (hayvanın tesisteki ilk 48 saati)

Çalışma Programı

Stabilizasyon hakkında Veri sayfası n°9'a bakın

Uygun barınaklar

Hayvanları sessiz ve iyi havalandırılmış bir ortamda tutmak çok önemlidir. Barınaklar (kuşlar için genelde ağ tabanlı kafesler) hayvanın rahat hissetmesi için yeterli alana sahip olmalı ve temiz tutulmalıdır.

Vücuttaki ısı kaybıyla ilgilenmek

Petrole bulanmış tüylerin izolasyon özelliklerini kaybetmesi nedeniyle soğuk hava kuşun vücut ısısı üzerinde ciddi etkilere sebep olabilir. Deniz suyu, yağmur ve rüzgar hayvanın vücut ısısını kaybetmesine ve hipotermi olmasına neden olur. Hayvanı ilave ısı kaynakları olan (ısı lambası ya da mat) kuru sıcak bir alana getirmek yeniden normal suyunu kazandırma ve yiyecekler ile birlikte genellikle vücut sıcaklığının 24 saat içerisinde normale dönmesi için yeterlidir.

Diğer taraftan, sıcak hava ve yüksek sıcaklıklar vücudun aşırı ısınmasına neden olabilir (hipotermi). Kuşu kuru soğutuculu korunaklı bir alana getirmek, vücut sıcaklığının birkaç saat içerisinde normale dönmesi için yeterli olacaktır.

Vücuttaki su kaybıyla ilgilenmek

Besin yetersizliği, petrolden zarar gören iç organların neden olduğu ishal ve bazen de güneş ve rüzgarın etkileri nedeniyle, petrole bulanmış bir kuş genellikle (yüksek derecede) su kaybeder. Vücut su kaybına uğradığında, normal vücut fonksiyonları daha yavaş çalışır ya da işlemez hale gelir.

Günde birkaç kere yeterli sıvı verildiğinde, 48 saat içinde oral yollarla vücuda sıvı kazandırmak mümkündür. Sıcak (36-38°C), izotonik rehidrasyon sıvıları kullanın ve her kuş için bir mide tüpü kullanın (yıkayıp dezenfekte edilirse tekrar kullanılabilir). Vücut ağırlığına göre kilo başına 40-50 ml verin (başka bir deyişle 500 g ağırlığında bir kuşa her seferinde 20-25 ml verilir). İlk rehidrasyon için kuşlar gün boyunca eşit aralıklarla 3 defa tüp ile beslenmelidir.

Açlıkla ilgilenmek

Hayvanlar petrole bulandıktan sonra genellikle av yakalama kabiliyetlerini kaybeder ve bu yüzden besin ve sudan mahrum kalırlar. Her zaman türlere uygun olan yüksek kalitede yiyecekler temin edin. Kaselerde taze balık ve taze su verin. Bazen kuşlar, önlerine balık atılmak suretiyle yemek yemeleri için cesaretlendirilmelidir. Gece boyunca bazı kuş türleri çok daha fazla yemek yemeye meyillidir. Bu nedenle sabaha kadar yetecek yeterli yiyecek sağlanmalıdır.

Stresle ilgilenmek

Petrole bulanmış hayvanlar, petrol kirliliğinin rahatsızlık verici etkisi, insan etkileşimleri (insanlar dev yırtıcılar gibi görünür), doğal olmayan çevre koşulları ve sesler yüzünden streslidir. Bu stres bağışıklık sisteminde ve iyileşme sürecinde olumsuz bir etki yaratır. Mümkün olduğunca gereksiz yere verilecek rahatsızlıklardan kaçınılmalıdır. Stresi azaltmak için bazı etkili yöntemler:

- Etraftaki seslerin ve hareketlerin azaltılması
- Görsel karışıklıkları aza indirmek için kafesleri açık renkli çarşafarla örtün.
- Tutulacakları zaman daima kuşların kafalarını bir havluyla örtün.
- Kuşların tutulduğu zaman sayısını en aza indirgeyin: kuşlara tübaj uygulaması yapılırken aynı zamanda kafesleri temizleyin ve yemekleri değiştirin
- Tübaj uygulamaları arasında dinlenmeleri için yeterli zaman tanıyın

Normalde yaklaşık 48 saat süren stabilizasyon tedavisi sonrasında hayvanlar kendi başlarına yemek yiyecek kadar sağlıklı olur ve sağlık durumları hızlıca iyiye gider. Stabilizasyonları aşağıdaki durumlar sağlandığında

da başarılı sayılır:

- Sabit, normal vücut ısısına (41°C) sahiptirler
- Vücutlarındaki su kaybı giderilmiştir.

Stabile edilmiş kuşlara yıkama öncesi bakım uygulanması (48 saat sonra)

Çalışma Programı

Durumları stabile edilmiş kuşların yıkama öncesi bakımı hakkında Veri sayfası n°10'a bakın

Uygun barınaklar

Hayvanları sessiz ve iyi havalandırılmış bir ortamda tutmak çok önemlidir. Barınaklar (kuşlar için genelde ağ tabanlı kafesler) hayvanın rahat hissetmesi için yeterli alana sahip olmalı ve temiz tutulmalıdır.

Besin tedariki

Düzenli olarak tercihen türün doğal beslenme alışkanlıklarına uygun, yeterli, bol miktarda taze yiyecek verin.

Rahatsızlığı en aza indirmek

Özellikle kendi başlarına yemek yemeye başladıklarında hayvanlarla olan etkileşim çok az olmalıdır. Ne kadar az stres olurlarsa o kadar fazla yemek yerler.

Sık sık izleme

Bir hayvan bu aşamada bakımdan minimum seviyede yarar sağlamıyorsa, vücut durumu daha da kötüye gidebilir. Bu nedenle bu bölümdeki hayvanlar düzenli olarak gözlemlenmelidir. Durumları kötüye giden hayvanlar çıkarılmalı ve yoğun bakıma alınmalıdır.

Ne zaman yıkanmaya hazır olur?

Vücut ağırlıklarını ve sağlıklarını açık bir şekilde geri kazanmış ve kendi başlarına beslenebilen hayvanlar yıkanmaya hazır hale gelmiş olabilirler. Bu durum bir veteriner ya da uzman tarafından onaylanmalıdır.

Aşağıdaki kriterler sağlandığında hayvan yıkanmaya hazır hale gelir:

- En az 48 saattir tesiste ve durumu stabile edilmiş
- Doğal yabani davranışlarını sergiliyor ve uyanık, tetikte ve tepki veriyor
- Vücut ağırlığı uygun bir seviyede ve azalmıyor
- Kan değeri analizi minimum seviyelerde.

Stabilizasyon sırasında bir kuşun rehidrasyonu

© Cedre

Yıkama işlemi

Petrole bulanmış kuşlar yalnızca eğitimli ve deneyimli kişiler tarafından yıkanmalıdır. Gönüllüler bu işi kendi başlarına yapmaya kalkışmamalıdır. Rehabilitasyon merkezinin diğer alanlarında yararlı beceriler sergilemiş gönüllüler yıkama odasında yardımcı olabilirler.

- arama ve toplama
- nakil
- varış ve kabul
- alım ve aciliyetine göre sıralama
- yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)

yıkama

- yıkama sonrası bakım
- serbest bırakma

Başarılı bir yıkama işlemi yalnızca deneyimli profesyoneller tarafından gerçekleştirilebilir.

Yıkama işleminin amacı tüm petrolün ve diğer kirlerin (balık yağı ve dışkı) ciltten, kürkten ve tüylerden temizlenmesidir. Petrolden arınma, hayvanın rehabilitasyonu için hayati bir adımdır. Aynı zamanda oldukça streslidir; bu nedenle hayvan önce yıkama öncesi bakımdan geçmeli ve yıkama işlemi için seçilmeden önce bazı önemli kriterleri sağlamak zorundadır.

Bir kuşun başarılı bir şekilde yıkanması, tüylerini doğal temiz hallerine geri getirecek ve hav tüyleri ile kıl tüylerinin birbirine geçerek eski yapılarına kavuşmasını sağlayacaktır. Temizlenmiş tüylerin bu şekilde yeniden yapılması, kuşun yıkama işleminden sonra havuza konduğunda tüylerini düzeltmeye başlaması için kendisi tarafından başarılacak olan su üzerinde batmadan kalabilme özelliğini geri kazanmasını sağlayacaktır. Yanlış veya yetersiz bir şekilde yıkanırca, kuş su geçirmezlik özelliğini geri kazanamayacaktır. Tekrar yıkanmalı ya da aksi takdirde ötanazi yapılmalıdır. İşte bu yüzden petrol bulanmış hayvanları yalnızca eğitimli ve deneyimli kişiler yıkamalıdır.

Çok sayıda kuşun yıkanması, ihtiyaç halinde kesintisiz ve yeterli basınçta mevcut olan çok fazla sıcak kullanma suyu (en az 42°C) gerektirecektir. Atık suyun (su, petrol ve deterjan) doğru bir şekilde bertaraf edilmesi de yıkama işlemine başlamadan önce planlanmalıdır.

Küçük bir kuşun el yardımıyla yıkanması iki kişi tarafından yürütülür; biri (asistan) hayvanı tutar ve diğeri (kalifiye yıkama görevlisi) hayvanı sistemli ve eksiksiz bir biçimde temizler. Kuş, sıcak su (42°C) ve onaylanmış deterjan ile dolu küvet içinde tutulur. Yıkama işlemi tutma stresini aza indirmek için mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde yapılmalıdır (genellikle her kuş için 15-60 dakika).

Kuş petrolden tamamen arandıktan sonra 42°C basınçlı su ile tüm deterjan temizlenene kadar durulanmalıdır. Bu da 10-15 dakika daha sürer. Eğer durulama işlemi iyi bir şekilde yürütülmez ve deterjan tamamen temizlenmezse, yıkama sonrası bakım aşamasından su geçirmezlik geri kazanımı konusunda sıkıntılar yaşanır.

Yıkamadan sonra hayvan kurulanma odasında biraz zaman geçirir.-basitçe tüylerin kurummasına yardım eden, sıcak hava üfleyen havalandırma sistemine sahip ağ tabanlı kafes Yeterince kurulduğunda, su geçirmezlik geri kazanım işlemine başlamak için hayvan havuza yerleştirilmelidir. Eğer kullanılabilir bir havuz mevcut değilse, yıkanmış bir kuş hızlı bir şekilde temizliğini yitirir ve tekrar yıkanması gerekir. Bu nedenle bir günde yıkanabilecek kuş sayısı sadece yıkama görevlisinin sayısına değil aynı zamanda kullanılabilir havuzların sayısına da bağlıdır.

Yıkama sonrası bakım ve havuzlarda su geçirmezliğin geri kazanılması

Havuz yönetimi eğitilmiş ve deneyimli kişiler tarafından gerçekleştirilmesi gereken bir başka görevdir. Gönüllüler havuzların doldurulmasına ve temizlenmesine yardımcı olabilirler.

- arama ve toplama
- nakil
- varış ve kabul
- alım ve aciliyetine göre sıralama
- yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)
- yıkama
yıkama sonrası bakım
- serbest bırakma

Yıkama işlemi sonrası kuşların tüyleri temizdir, fakat genel yapıları su geçirmezliğini tamamen geri kazanmamış olabilir. Su geçirmezlik için her bir kuş tüyünün hav ve kıl tüylerinin birbirine geçmesi gerekir. Bu da yalnızca kuşun kendisi tarafından, tüylerini mükemmelleştirmek ve bakımını yapmak için gagalarıyla tüylerini düzeltme şeklinde gerçekleştirdiği davranış biçimi yoluyla yapılabilir.

Havuzda kondukları anda kuşlar tüylerini gagalarıyla düzeltmeye başlayacaklardır, fakat tüylerin su geçirmezliklerini tamamen geri kazanmaları biraz zaman alır. Bu süre boyunca soğuk su hayvanın derisine işleyerek sakinleştirir ve hayvan batmamak için çabalar. Havuz yöneticisi bu hayvanları sürekli olarak gözlemlemeli ve çok ısladıklarında ya da sürekli sıkıntı belirtileri gösterdiklerinde havuzdan çıkarmalıdır. Kuşlar, platformu (su seviyesinde bulunan, kuşların yorulduklarında dinlenmek için kullanabilecekleri düz bir çıkıntı) aktif ve gönüllü bir şekilde kullanma belirtisi gösterirlerse daha uzun süre yalnız bırakılabilirler. Bir hayvanın, kendiliğinden havuzdan çıkıp platformu kullanmaya başlayınca kadar düzenli olarak kurutma odası ile havuz arasında gidip gelmesi gerekebilir.

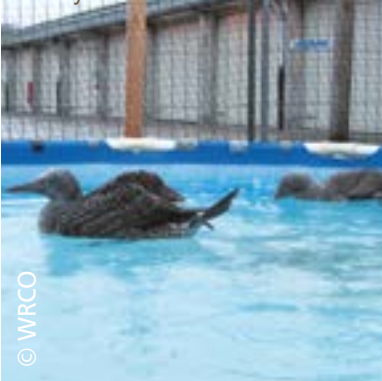
Tekrar suda yaşıyor olmak sağlıkları açısından pozitif bir etki sağlayacak ve yeterli yiyecek verilirse iyileşme süreçleri hızlanacaktır. Sürekli gagalarıyla tüylerini temiz-

lemeleri tüylerin su geçirmezlik kalitesini arttıracak ve bu durum kuşun suda daha uzun süre kalabilmesini ve platforma daha az ihtiyaç duymasını sağlayacaktır. Yiyecekler, dalma davranışını teşvik etmesi açısından su içerisinde verilmelidir.

Havuzlardaki kuşların vücut ağırlıkları ve sağlık durumları iyiye gitmeli ve kan değerleri yaban hayatta yaşarken kaydedilen seviyelere ulaşmalıdır. Bu durum, yakında tamamen rehabilite edilmiş ve serbest bırakılmaya uygun hale gelmiş olacakları anlamına gelir. Bir kuşun "serbest bırakılmaya hazır" olduğu kararı, birkaç kriter konusunda bir serbest bırakma öncesi kontrol yapıldıktan sonra bir veteriner ya da deneyimli bir rehabilitasyon görevlisi tarafından verilir. Kuş, platforma ihtiyaç duymadan 24-48 saat boyunca havuzda durmuş olmalıdır.

Yüksek kalitede bir havuz yönetimi, havuzların su yüzeyinin her zaman temiz olmasının sağlanabilmesi için çok önemlidir. Yiyeceklerden ve dışkıdan süzülen petrol tüyleri tekrar kirletebilir ve kuşların su geçirmezliğine zarar verebilir. Eğer böyle bir şey olursa, muhtemelen kuşun tekrar yıkaması gerekecektir ki bu da hayatta kalma şansını önemli ölçüde azaltacaktır. Havuzlardaki suyun mümkün olduğunca temiz kalabilmesi için yüzey sürekli olarak temizlenmelidir. Ayrıca dışkılar ve bayat balıklar, her gün platformlardan ve havuzların dibinden temizlenmelidir.

Yavru sümsük kuşu havuzda su geçirmezlik özelliğini geri kazanıyor

© WRCO

Serbest bırakma

Rehabilitasyon sonunda hayvanların serbest bırakılmasına karar vermek önemlidir ve bu karar yalnızca deneyimli bir rehabilitasyon görevlisi ya da veteriner tarafından verilebilir. Karar verildikten sonra gönüllüler hayvanların serbest bırakılmaya hazırlanmasına, serbest bırakılacakları alana nakledilmelerine ve hayvanları salmak için kutuların açılmasına yardımcı olabilirler. Serbest bırakma faaliyetlerine katılmak çok değerli bir deneyimdir ve gönüllülerin ve personelin maneviyatları açısından bu zor çalışmalarına devam edebilmeleri için önemlidir.

- arama ve toplama
- nakil
- varış ve kabul
- alım ve aciliyetine göre sıralama
- yıkama öncesi bakım (stabilizasyon)
- yıkama
- yıkama sonrası bakım

serbest bırakma

Rehabilitasyonun nihai hedefi sağlıklı kuşların serbest bırakılmasıdır

Petrol ile kirlenmiş yaban hayat rehabilitasyonunun nihai hedefi petrolden arınmış, sağlıklı kuşların ekosistemdeki yerlerine ve işlevlerine geri dönebilmeleri için doğal ortamlarına geri salınmasıdır. Bu nedenle serbest bırakılmış hayvanlar, daha önce hiç petrole bulanmamış gibi hayatta kalmaya uygun olmalıdırlar.

Kuşun serbest bırakılmadan önce karşılaması gereken kriterlerin bu kadar katı olmasının sebebi budur. Kuş:

- su geçirmezliğinin %100 olarak geri kazanmalı
- normal davranışlar sergilemeli: yerler, dalarlar ve yüzerler, sosyal türler genelde grup içinde kalır
- normal bir ağırlıkta olmalı
- herhangi bir hastalığı ya da yarası olmamalı
- kan değerleri, yabani bir kuşun sahip olabileceği normal aralıklarda olmalı
- kalıcı resmi bir ayak bandı/halkası takılmış olmalı.

Rehabilitasyon edilmiş bir hayvanın, göç hareketleri ve yılın zamanı göz önünde bulundurularak doğal habitatında ya da yakın bir yerde serbest bırakılması önemlidir. Serbest bırakıldıkları alan petrolden arınmış olmalıdır ki tekrar kirlenme riskleri en aza indirgenebilsin. Ayrıca, hayvanın serbest bırakılma biçiminin normal sosyal davranışını yansıtmaması, türe ve mevsime bağlı olarak tek tek ya da gruplar halinde serbest bırakılmasına karar verilmesi tavsiye edilmektedir.

Serbest bırakılmadan önce kuşların bantlanması (halka takılması), tek başlarına hayatta kalmalarının takip edilebilmesinin mümkün olması açısından çok önemlidir. Çoğu insanlar tarafından takip edilemeyecekleri yerlere gidecektir ama bilim adamlarının bant numaralarını okuyabilecekleri üreme kolonileri gibi yerlerde izlenebilirler. Kuşların izlenmesi, rehabilitasyonun uzun vadede başarılı olup olmadığı ve uygulanan rehabilitasyon metodolojisinin kalitesinin geliştirilmesine yardımcı olacak önemli bilgiler sağlar.

Bir gönüllü olarak beklentileriniz neler olmalıdır

Petrol ile kirlenmiş yaban hayatına müdahaledeki en önemli konulardan biri de beklentileri kontrol etmektir. Sonuç olarak ne beklenir? Müdahale başarı ile sonuçlanacak mı? Bir gönüllü olarak kendi katkınızın ne kadar başarılı olacağı beklentisini idare etmek önemlidir.

Yaban hayatına müdahalenin bir parçası olmak çok olumlu bir deneyim olabilir. Yine de bu durum müdahalenin genellikle rehabilitasyon sonrası yaban hayata salınan temiz ve sağlıklı hayvan sayısı ile ölçülen başarısına bağlıdır. Gerçekte başarı, en iyi uygulamalar gerçekleştirilse bile kişinin kontrolü dışında gelişen birçok değişkene bağlıdır. Herkesin sıkı bir şekilde çalışmasına rağmen bir hayvanı kaybetmek kabul edilmesi güç bir durumdur; bu nedenle bu durumun gerçekleşebileceğinin farkında olmak böyle bir hayal kırıklığına karşı hazır olmanızı sağlar.

Gönüllülere hayvanların yoğun bakımdaki çalışmalarında fazlaca ihtiyaç duyulur ve bu nedenle çalışmaların başarısında kilit bir katkıya sahiptirler, fakat haftalar boyunca tam zamanlı olarak müdahil olmaları beklenemez. Gönüllüler, çalışmalara ne kadar uzun süre müdahil olabilirlerse katkılarının o denli tatmin edici olacağı farkında olmalıdır. Daha uzun süre müdahil olmak işi iyi bir şekilde öğrenmeye ve hatta bir süre sonra daha fazla sorumluluk almaya olanak sağlar. Bu nedenle uzun süre müdahil olacak gönüllüler, müdahaleye en fazla birkaç gün katılabilecek gönüllülerden daha anlamlı katkılar sağlar.

Kayıt, eğitim ve gönüllü yönetimi için kurulan sistem, beklentilerin karşılanması açıs-

sından önemlidir. İdeal koşullar altında bir gönüllü kayıt noktasına gelir ve her şeyin iyi bir şekilde organize edilmiş olduğunu hisseder. Başka bir deyişle farklı görev alanlarından birini seçebilir ve bu görevi yerine getirmek için gerekli olan talimatları ve eğitimleri alabilir. Bu koşullar altında, gönüllüler ile ilgilenen ve beklentilerin iyi bir şekilde idare edildiği temiz bir çalışma ortamı olacaktır.

Bu koşulların altındaki bir ortamda gönüllüler için destekleyici bir yapı (henüz) mevcut değildir. Böyle bir durum koordinatörlerin bir müdahale sistemi oturtmak için sıkı bir şekilde çalıştığı olayın ilk günlerinde görülebilir; bu süre içinde petrole bulanmış hayvanlar çoktan karaya vurmaya başlamış olabilir Net bir yapının ve liderliğin eksikliği, yanlış anlaşılmalara, rekabete ve gerginliklere yol açacak şekilde gönüllülerin kendi başlarına olayları yorumlamasına ve doğaçlama yapmasına neden olabilir.

Müdahaleden herkesin en fazla şekilde memnun olması için birkaç yol vardır:

- gönüllülerin katılımı ve yönetimi için bir yapı bulduran döküntü öncesi tanımlanmış yaban hayata müdahale planı geliştirmek
- gönüllüler ve gönüllü grupları için ulusal döküntü öncesi eğitimler, çalıştaylar ve uygulamalar organize etmek
- gönüllülere kayıt oldukları gibi eğitim ve talimatlar verilmesini sağlamak
- petrole kirlenmiş yaban hayata müdahalenin tartışıldığı uluslararası çalıştaylara ve konferanslara katılmak.

Havuz inşası

© WRCO

2. BÖLÜM

FORMLAR VE YÖNLENDİRME VERİ SAYFALARI

1. Yaban hayatına müdahalenin ilk günlerinin yönetimi 36
2. Canlı hayvanların yakalanması 37
3. Geçici Tutma Merkezi kurulması ve düzenlenmesi 38
4. Petrolle kirlenmiş yaban hayatı rehabilitasyon çalışmalarına genel bakış 39
5. Varış ve kabul alanlarında çalışmak 40
6. Tıbbi kayıt formları 41
7. Bir kuşu tutmak 42
8. Kuşlara yeniden normal suyunu kazandırmak için túbaj yöntemi 43
9. Günlük rutin - stabilizasyon 45
10. Günlük rutin - durumları stabile edilmiş kuşların yıkama öncesi bakımı 46
11. Bir komuta merkezi kurulması ve idare edilmesi 47
12. Yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon için gerekli ekipmanlar 48
13. Hayvan barınakları 49
14. Petrole bulanmış canlı deniz kaplumbağalarıyla ilgilenmek 50
15. Kaza yardımı için iletişim bilgileri 51

Yaban hayatına müdahalenin ilk günlerinin yönetimi

Bir petrol döküntüsü bildirildiği zaman kuşlar çoktan kıyı şeridine vurmaya başlamış olabilir. Bu sayfa etkili bir müdahalenin nasıl başlatılması gerektiğine kılavuzluk

eder: hayvanların güvenli bir şekilde toplanmasını ve yıkanmadan önce birkaç gün boyunca bakım görecekları bir tesise nakledilmelerini sağlamak.

Tesis Çeşitleri (semboller figürlerle açıklanır)

Güvenli Toplama Noktası

Nakil edilmeden önce hayvanların birkaç saat geçirebilecekleri sıcak ve havalandırılmış bir yer. Hiçbir hayvan geceyi burada geçirmez!

Geçici Tutma Merkezi

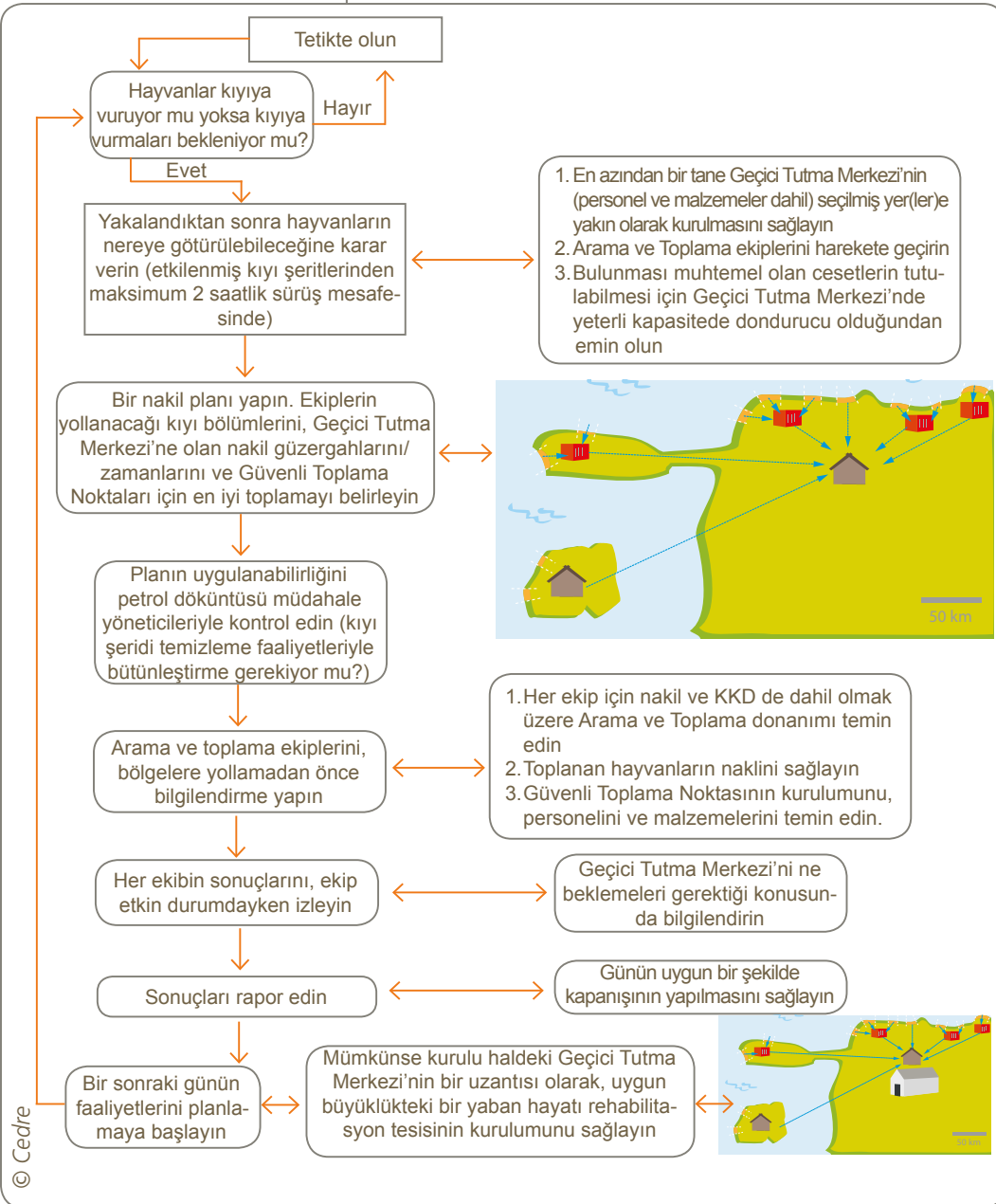

Hayvanlara yıkama öncesi bakım uygulaması yapılacak olan tesis (kurulum, yerleşim ve prosedürler için teknik verisayfalarına bakın). Hayvanlar burada uzun süre kalabilirler, fakat serbest bırakılmaları buradan gerçekleştirilmez. Veri sayfası n°3 'e başvurun

Yaban Hayatı Rehabilitasyon Tesisi

Yeterli yıkama ve yıkama sonrası bakım kapasitesine sahip, genişletilmiş bir Geçici Tutma Merkezi sayılabilecek bir tesis. Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi'nin kurulumu ve yönetimi nitelikli uzmanlar gerektirir!

Canlı hayvanların yakalanması

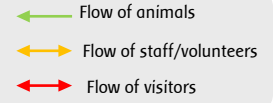
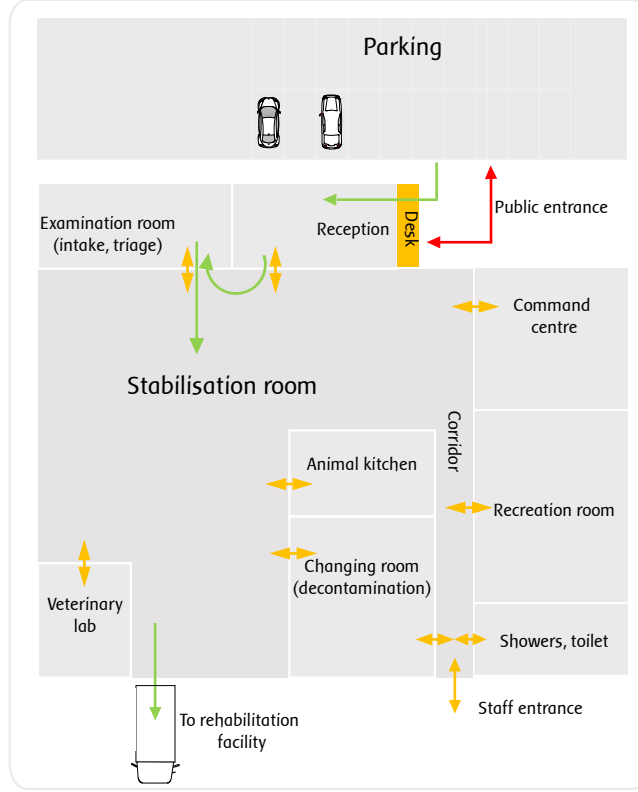
- Use obstacles in the field (rocks...) to hide
- Keep net behind you
- Walk gently toward the waterline from the birds
- Run as close to the water as possible

Possible escape route
in the sea

Don't attempt to catch the
birds directly

Geçici Tutma Merkezi kurulması ve düzenlenmesi

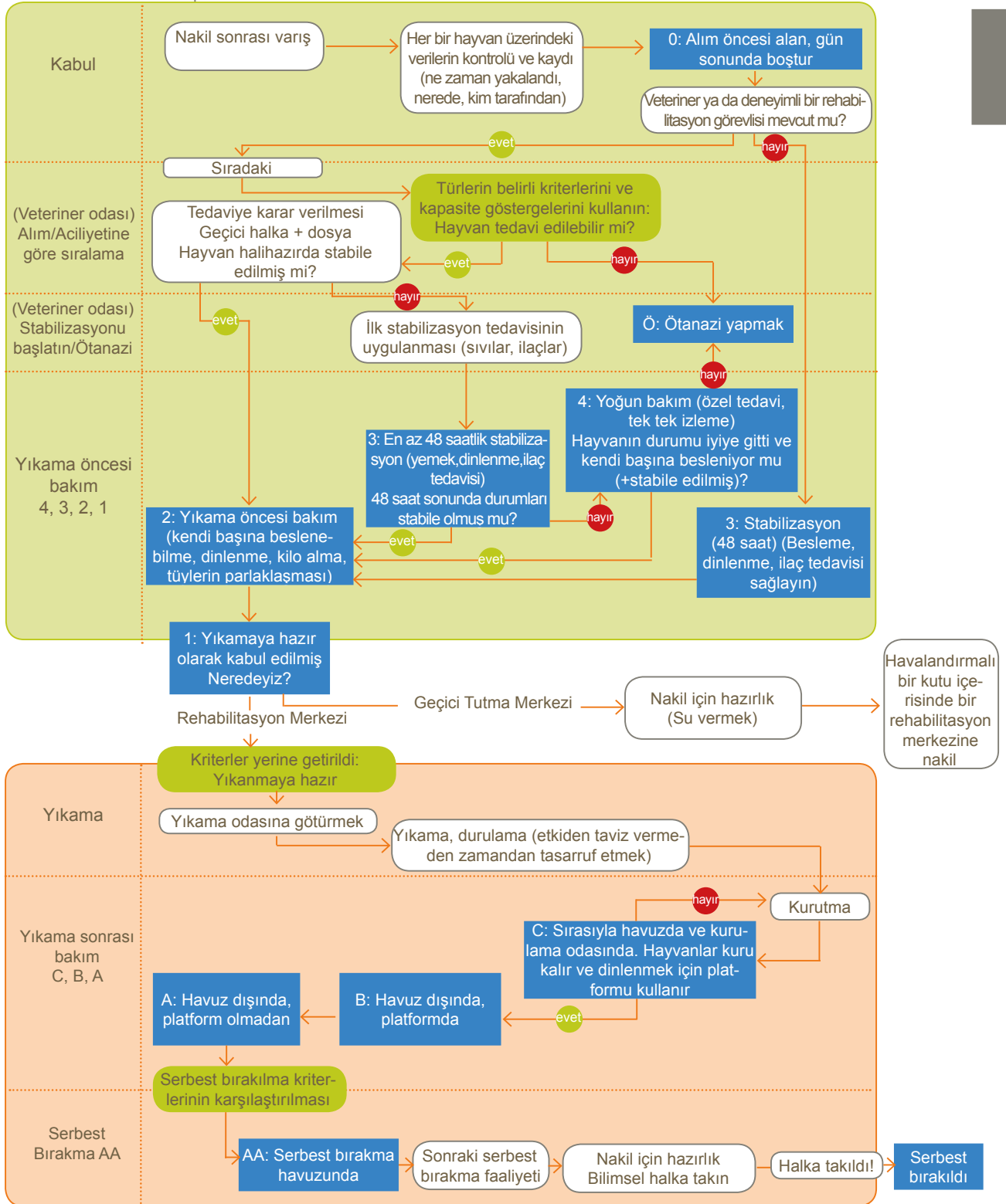

En önemli özelliklerin ve ekipmanların kontrol listesi

Kabul	Koridor	Duşlar, tuvaletler
Masa	Gösterilen tüm odaları birbirine bağlar	Kadınlar için
Kuş kutularını koymak için alan	İşaret levhaları	Erkekler için
Yazı tahtası	Ofis/Komuta merkezi	Sıcak/soğuk şebeke suyu
Muayene odası (eğer veteriner varsa)	Veri sayfası n°11 'e başvurun	Banklar/sandalyeler
Su, elektrik	Veteriner laboratuvarı (eğer veteriner varsa)	Askılar
Masa	Masa, sandalye	Dinlenme odası
Tıbbi ekipmanın bulunduğu dolap, ilaç	Bilgisayar	Masa(lar), sandalyeler
Tartılar	Santrifuj	Yazı tahtası
Stabilizasyon odası	Dondurucu (ölü hayvanlar için)	Kupalar, tabaklar, çatal-bıçak takımı
Temiz çalışma ortamı	Hayvanlar için mutfak	Atıştırmalıklarla dolu bir buzdolabı
İyi havalandırma	Sıcak/soğuk su	Mikrodalga fırın
Ağ tabanlı kafesler ve kümesler	Çalışma masaları	Otopark
Giyinme odası	Buzdolabı, dondurucu	Park Alanı
Banklar ve askılar	Mikrodalga fırın, mikser	Güvenlik kontrol noktası
Kişisel eşyalar için kilimli dolaplar		İşaret levhalı
Talimatların yazılı olduğu tabelalar		Atık depolama konteynerleri
		Bir bütün olarak tesis
		Mevcut bina ya da bölüm çadırları
		Sıcak/soğuk su, elektrik
		Klima kontrolü (+havalandırma)
		Yer ve esneklik
		Şehir içi/ana yollara yakınlık

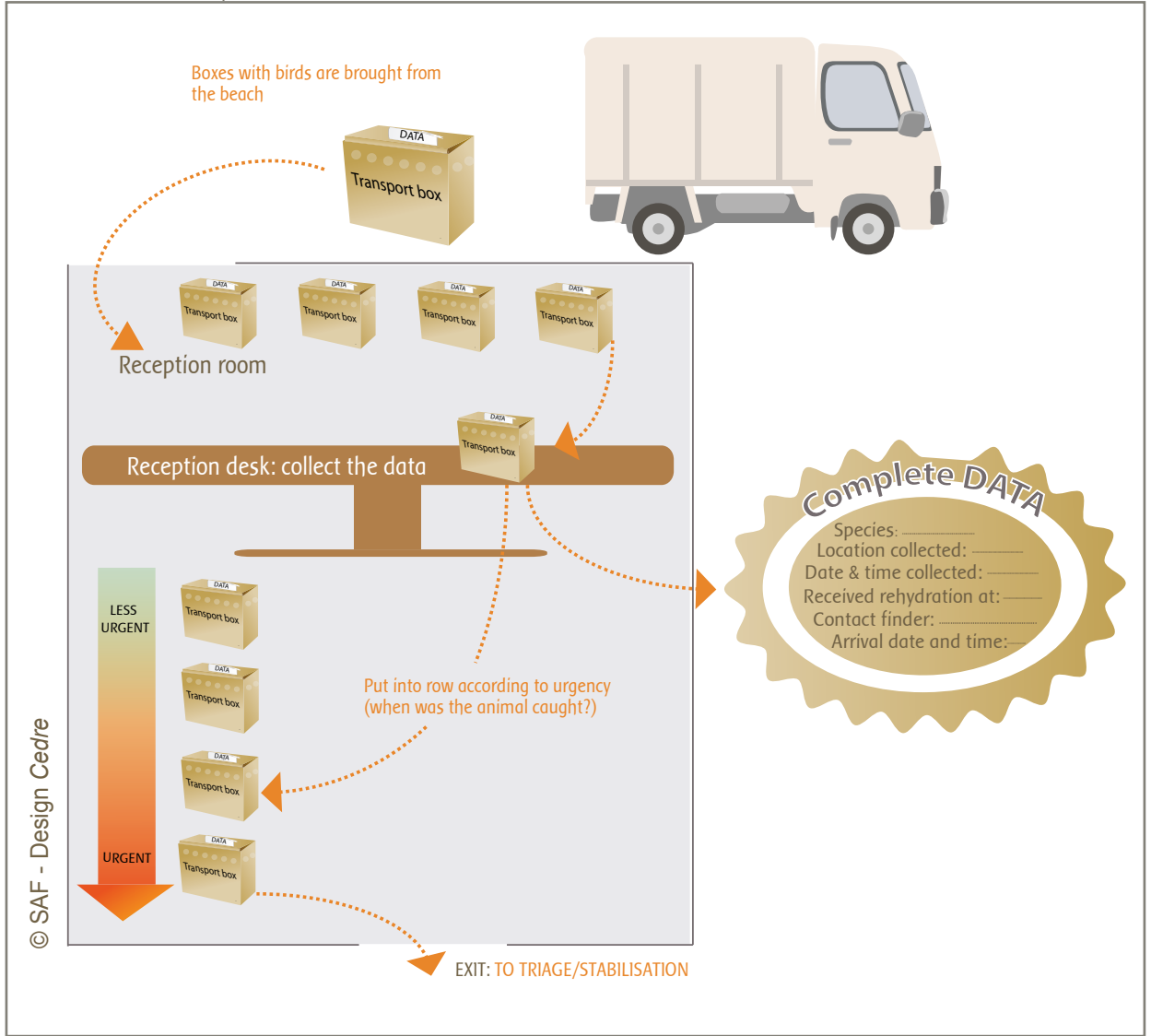
Petrolle kirlenmiş yaban hayatı rehabilitasyon çalışmalarına genel bakış

Aşağıdaki diyagram Geçici Tutma Merkezi (yeşil kutu) ve Rehabilitasyon Merkezi (yeşil ve kırmızı kutular birlikte) yoluyla hayvan akışını özetler.

Variş ve kabul alanlarında çalışmak

5

Basit bir kabul masası

Tıbbi kayıt formları

Tıbbi Kayıt

Petrol döküntüsü: Merkez:

Alım n°: Dahili halka n°: Resmi halka n°:

Tür: Toplandığı tarih: Toplandığı zaman:

Toplandığı yer: Naklini yapan: Alımını yapan:

İLK MUAYENE

Cinsiyet: Dişi Erkek Bilinmeyen

Yaşı: Yavru Yaklaşık erin Yetişkin

Paraf/vet:

Tüyler: Yaz Dönemi Kış Dönemi Dökme Dönemi

C° olarak sıcaklık:

% olarak petrol: Su hattı Vücudun üstü Kısım

Gram olarak ağırlık:

% olarak su kaybı oranı: Ciğerler:.....

Vücut durumu: Çok zayıf Zayıf Orta □ Şişman Davranış:

Yaralanmalar:

Kafa:

Gövde:

Kanatlar:

Bacaklar:

NOTLAR:

YIKAMA

Tarih:..... Başlangıç: Bitiş: Yıkayan kişi:

NOTLAR:

SONUÇ

Tarih: Serbest bırakıldı Öldü Ötanazi yapıldı Nakledildi:

Serbest bırakma sırasındaki hareketleri

Yüzer/uçar < 100m Uçar 100 - 1000m Gözle görülemeyecek kadar uzak mesafelere uçar

NOTLAR:

Bir kuşu tutmak

1

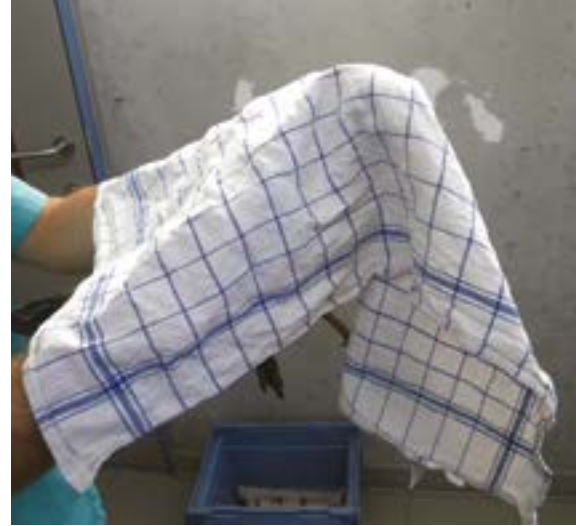
Kuşu kanatlarının altından sıkıca yakalayın ve tutun

7

2

Partneriniz kuşun kafasını havlu ile örter

3

Havluyu kuşun kafasına sarın ki böylece kuş elinizde sakinçe dursun

Fotoğraflar © SAF

Kuşlara yeniden normal suyunu kazandırmak için tübaj yöntemi

1

Mideye ulaşmaya yetecek kadar uzun bir tüp alın (yaklaşık olarak göbeğin ortası)

2

Partneriniz havluya sarılı kuşu getirir

3

Kafasını açın

4

Sıkıca gagayı açın

5

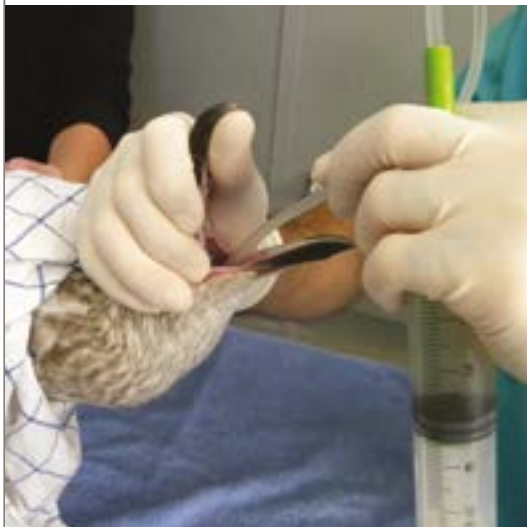
Boynu gerdirin ve tüpü nefes borusunun ağzının sol tarafında olacak şekilde içeriye sokun (kuşun sağ tarafı)

6

Borunun yemek borusunda olduğunu ve nefes borusu ağzının kuşun nefes alabileceği şekilde açık olduğunu kontrol edin

8

Fotoğraflar © SAF

Kuşlara tüpler yardımıyla yapılan rehidrasyon işlemi (devamı)

7

Tüpü mideye sokun ve yavaşça hesaplanmış miktardaki sıvıyı verin

8 & 9

Çıkan sıvıların nefes borusu ağzına kaçmasını engellemek için, sıvıların boğaza doğru geri çıkmadığını dikkatlice kontrol edin

8

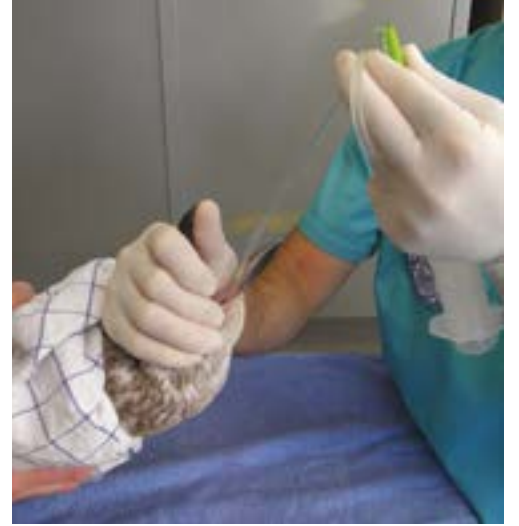
Tüpü sıkın ve geri çekin

10

Nefes borusu ağzına sıvı kaçmasını engellemek için kuşun kafasını hafifçe gövdesinden aşağıda tutun

11

Kuşun kafasını tekrar örtün ki partneriniz kuşu geri alabilsin

Fotoğraflar © SAF

Günlük rutin - stabilizasyon

Hayvanları daha az tutmak ve streslerini azaltmak için farklı eylemleri birleştirin! 20 kuş için yaklaşık 2 kişiye ihtiyaç duyulur

Kuşun varışından sonraki ilk 48 saatlik günlük zaman çizelgesi örneği

	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00
Rehidrasyon sıvılarını ve temizleme ekipmanlarını hazırlayın											
50 ml/kg olarak rehidrasyonu başlatın ve kafesleri temizleyin . Rehidrasyonları tamamlanmış kuşları temizlenmiş kafeslere koyun ve istirahat etmeleri için bırakın											
Kafeslere yemek koyun, başka bir rahatsızlık vermeyin											
Gönüllüler için öğle arası											
Rehidrasyon sıvılarının hazırlanması											
Vücut ağırlığına 50ml/kg olarak rehidrasyon yapımı											
Yiyeceği kafeslere koyun											
Vücut ağırlığına 50ml/kg olarak rehidrasyon yapımı											
Gece için kaplara normal miktarın iki katı kadar yiyecek koyun											

Kuşa sıvılarla tübaj uygulamak stabilizasyon için çok önemli bir adımdır

© SAF

Faaliyet aralarında kuşları kontrol etmek, ölü bir kuşu kafesten almak ya da herhangi başka bir şey için rahatsız etmeyin.

Bu çizelge rehidrasyon ve besleme aralarında kuşların yediklerini sindirmeleri ve dinlenmeleri için yeterli zaman sunmaktadır. Ayrıca gönüllüler için de hayvanlara yemek hazırlamaları, bulaşıkları yıkamaları, çalışmalarını, dinlenmeleri ve yemek yemeleri için zaman tanımaktadır.

Deneyimli rehabilitasyon görevlileri geldikten sonra alım ve aciliyetine göre sıralamanın bir parçası olarak kuşlarda kilo ölçümü, muayene, kan örneği alımı gibi uygulamalar da gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler yine mümkün olduğunca birleştirilerek yapılacaktır.

Günlük rutin - durumları stabile edilmiş kuşların yıkama öncesi bakımı

Yıkama öncesi bakım alanındaki günlük programın örneği

Hayvanları daha az tutmak ve streslerini azaltmak için farklı eylemleri birleştirin! 40 kuş için yaklaşık 2 kişiye ihtiyaç duyulur

	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00
Hayvan mamalarını ve temizleme gereçlerini hazırlayın											
Kafesleri temizlemeye başlayın											
Kafeslere yemek koyun, başka bir rahatsızlık vermeyin											
Gönüllüler için öğle arası											
Kafeslere yemek koyun											
Gece için kaplara normal miktarın iki katı kadar yiyecek koyun											

Faaliyet aralarında kuşları kontrol etmek, ölü bir kuşu kafesten almak ya da herhangi başka bir şey için rahatsız etmeyin.

Bu çizelge, besleme aralarında kuşların yediklerini sindirmeleri ve dinlenmeleri için yeterli zamanı sağlamaktadır. Ayrıca gönüllüler için de hayvanlara yemek hazırlamaları, bulaşıkları yıkamaları, çalışma-

ları, dinlenmeleri ve yemek yemeleri için zaman tanımlanmıştır.

Deneyimli rehabilitasyon görevlileri geldiğinde yıkanacak kuşların seçimi; tartma, kan örneği alımı vb. yollarıyla kararlaştırılır. Bu faaliyetler yine mümkün olduğunca birleştirilerek yapılmalıdır.

10

Durumları stabile edilmiş kuşlar iyi beslenmeli ve dinlenmelidir.

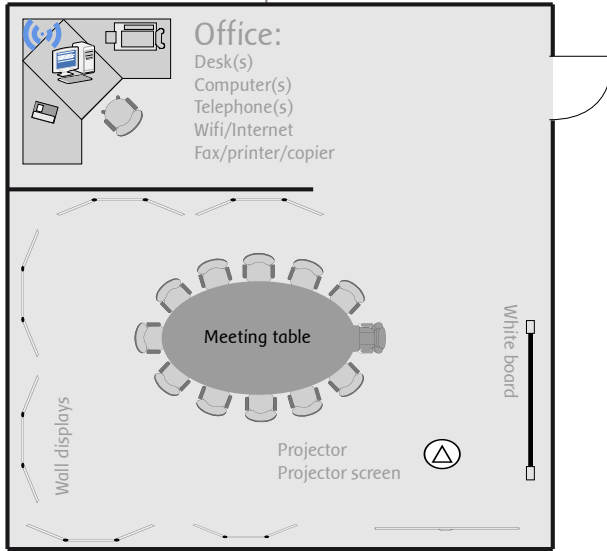

Bir komuta merkezi kurulması ve idare edilmesi

Ekipmanların bir kontrol listesi ile birlikte komuta merkezinin fiziki kurulum örneği

Komuta merkezi, yaban hayatı çalışmalarında önemli bir yerdir. Komuta merkezi genel döküntü yönetiminin bütünlüğü bir

parçası olarak kurulmalıdır; böylece kararlar her iki taraftaki ilgili tüm bilgiler gözetilerek alınabilir.

Ofis

- Masa(lar) ve sandalyeler
- Ofis araçları (kağıtlar, kalem, bant, zımba, delgeç...)
- Bilgisayar
- İnternet bağlantısı (wifi)
- Sabit telefon hattı/hatları
- Faks/yazıcı/fotokopi makinesi

Toplantı salonu

- Toplantı masası ve sandalyeler
- Duvarlarda görseller (ya da boş duvarlar)
- Kağıt ve kalemleriyle kağıt tahtası
- Kalem ve silgisiyle yazı tahtası
- Projektör
- Projektör ekranı (ya da beyaz duvar)

Toplantı salonundaki görsellerle bilgilerin organize edilmesi için öneriler

Başlık	Sunulan bilgiler (basılmış belgeler ya da kağıt tahtasındaki kağıtlar üzerine elle yazılmış)
Döküntü geçmişi	Petrolün kaynağı, döküntünün tarihi, tam konumu, petrol türü, miktarı ve niteliği, ileride çıkabilecek sorunlar ve döküntü danışmanına ait iletişim bilgileri
Tür bilgisi	Etkilenen türler, habitat, dağılım, kimlik saptama fotoğrafları, yaşam öyküsü hakkında bilgiler, önceki petrol döküntüsü bilgisi (serbest bırakılma sonrası hayatta kalma verileri) ve eğer mevcutsa bakım/yıkama bilgisi
Rehabilitasyon Süreci	Süreç (fotoğraflarla), aciliyetine göre sıralama politikası ve ötanazi politikasının tanımı
Temel unsurlar (Medya)	Medya araçları, kuş numaraları (genel bakış), gazete makaleleri
Eğitim programı	Stajyerlerin dağılımı için rollerin ve eğiticilerin (fotoğraflarla) listesi
Haritalar	Petrol döküntüsü bölgelerini, hassas bölgeleri, toplama noktalarını ve kurtarma tesislerini gösteren
Tesis yerleşimi	Oda planı ve sağlık ve güvenlik protokollerinin kopyası
Ekip bilgisi	Koordinatörlerin belirtildiği isim, organizasyon, görevler ve iletişim numaraları (organizasyon ya da tanımlanan görevler tarafından düzenlenebilir)
Tesis çalışmaları	Tesisin her bir bölümündeki kuşların sayısının listesi; günde iki kez güncellenir. Bu işlem, tamamlandığında işaret konulacak bir günlük görevler listesi bulundurmak açısından yardımcı olacaktır.
Saha çalışmaları	Günde iki kez güncellenmek üzere kimin sahada olduğunu, görevlerini ve iletişim bilgilerini gösterir
Ekipman talepleri	Toplanma talepleri için merkez nokta, eğer acilse günlük olarak kontrol edilmek üzere altı çizilir

Yıkama öncesi bakım ve stabilizasyon için gerekli ekipmanlar

Yaklaşık olarak 100 kuş için bakımın ilk günlerinde gerekli olan ekipmanlar

REHİDRASYON İÇİN

- 50 adet plastik/kauçuk mide tüpü: 40-50 cm uzunluğunda, 5 mm çapında
- 50-60 ml kateter uçlu şırınga
- 1-2 litrelik ölçme kabı
- Dezenfektan
- 30 litrelik izotonik rehidrasyon sıvısı hazırlamak için gerekli malzemeler
- Alternatif: 1 litre su içerisine 9 gram iyotsuz sofrata tuzu (NaCl)
- Şırıngaları koymak için kova (sıvıları, kullanılacakları zamana kadar sıcak tutmak için)
- Kuşları tutmak için havlular.

Oral rehidrasyon için 50 ml şırıngalar ve mide tüpleri gerekmektedir

YİYECEK VERMEK İÇİN

- Yaklaşık 30 adet mama kasesi
- Yemekleri ayırmak için birkaç kova.

Farklı boyutlarda evcil hayvan mama kapları uygundur

TEMİZLEME İÇİN

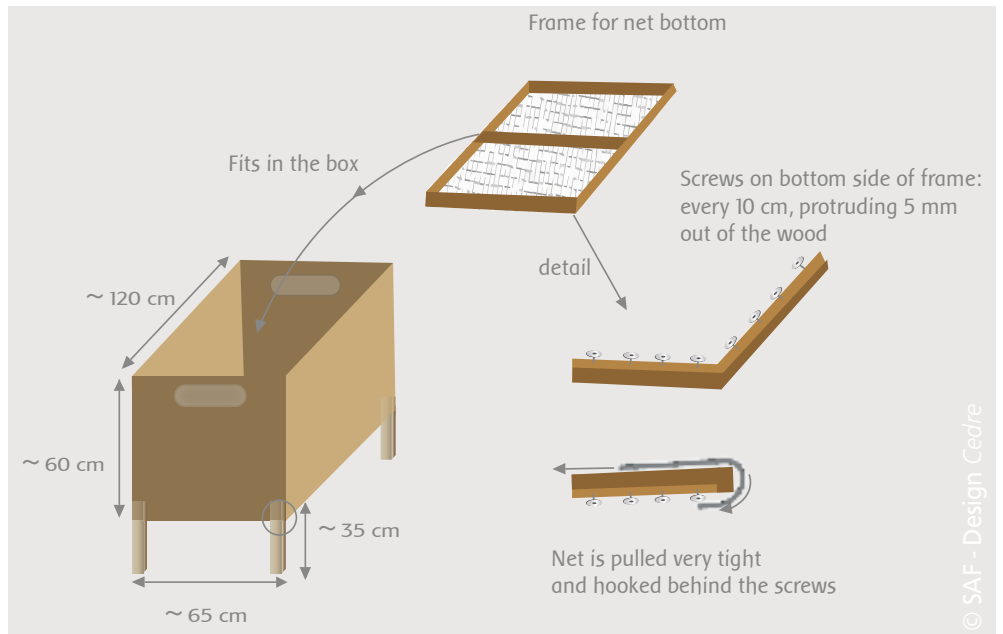
- Gazete
- Süngerler, fırçalar, sıcak su, dezenfektan.

Hayvan barınakları

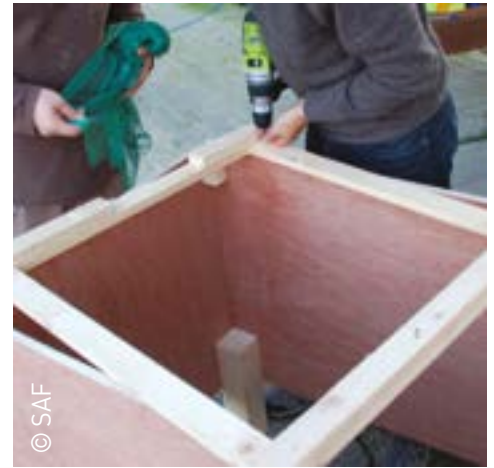
Ağ tabanlı kafes kurulumu için çizelge - temel malzemeler:

- 16 mm kontrplak, minimum 4 cm x 4 cm kare ahşap
- düğümsüz naylon balıkçı ağı, 10 mm ağ gözü

→ Vidalar: uzun olanlar inşa, kısa olanlar ağı sıkılaştırmak için

Ağ tabanlı kafes

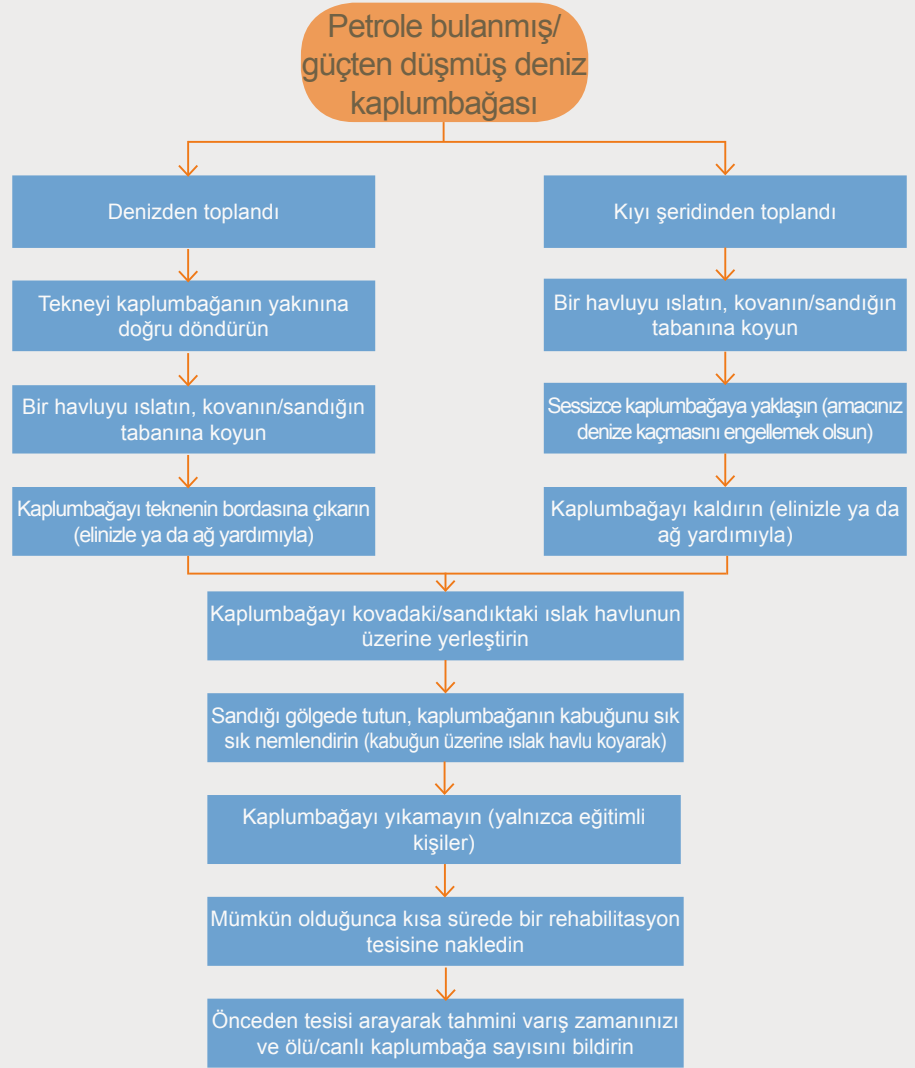
Petrole bulanmış canlı deniz kaplumbağalarıyla ilgilenmek

Toplama için gerekli ekipmanlar:

- KKD (eldiven, dokuma olmayan tulumlar, koruyucu gözlük)
- Büyük ağ
- Büyük plastik kovalar/sandıklar
- Büyük havlular

Her bir kaplumbağa için not edin:

- Toplandığı saat/tarih
- Enlem/Boylam
- Bölgedeki petrol durumu
- Tür
- Tedaviye cevap verip vermediği
- Bulan kişinin adı ve iletişim bilgileri

KAPLUMBAĞALARIN TUTULMASI:

- En az iki kişi olarak çalışın, daha büyük kaplumbağalar için ilave yardım alın
- Kabuğu iki elinizle kavrayın (ayaklarından tutarak kaldırmayın)
- Kafasına (kaplumbağalar ısırabilir) ve ayaklarına (yaralanmalara sebep olabilecek pençeleri vardır) dikkat edin

Kaza yardımı için iletişim bilgileri

Petrolle kirlenmiş deniz faunasının kurtarılması ve rehabilitasyonu ile ilgili özel sorularınız için aşağıdaki organizasyonlar ile

iletişime geçebilirsiniz (burada yer almaları bir müdahale için uygun olacakları garantisini vermez):

Tür grubu	Kurum adı	Şehir, Ülke	Tel. (ofis)	Tel. (acil durumlar)	Email adresi
Deniz/sahil kuşları Deniz Kaplumbağaları	Centro de Recuperación de Fauna Silvestre de Tafira	Gran Canaria, İspanya	+34 928351970	+34 659012626	pcalabuig@telefonica.net
Deniz kaplumbağaları kurtarma	Stazione Zoologica Anton Dohrn	Napoli, İtalya	+39 081 5833111		flegra@szn.it stazione.zoologica@szn.it
Foklar	Fok Koruma Alanı	Pieterburen, Hollanda	+31 595 526526		info@zeehondencreche.nl
Akdeniz Fokları	MOM (Hellenic Society for the Study and Protection of the Mediterranean monk seal)	Atina, Yunanistan	+30 210 5222888		info@mom.gr
Deniz/sahil kuşları	Ostend Yaban Hayatı Kurtarma Merkezi	Ostend, Belçika	+32 59806766		voc.oostende@vogelbescherming.be
Deniz/sahil kuşları	Kraliyet Hayvana Yönelik Zülmü Önleme Derneği	Horsham, Birleşik Krallık	+44 1403 793119		wildlife@rspca.org.uk
Deniz/sahil kuşları	CVFSE (Centre Vétérinaire de la Faune Sauvage et des Écosystèmes)	Nantes, Fransa	+33 (0)240687777		
Deniz/sahil kuşları	ProBird	Herne, Almanya	+49 23239640960		probird@gmx.de
Su Samurları	Uluslararası Su Samuru Yaşam Fonu	Skye Adası, İskoçya	+44 1471 822 487		info@otter.org
Deniz/sahil kuşları	CRUMA (Centro Recupero Uccelli Marini Acquatici)	Livorno, İtalya	+39 (0)586 400226		cruma.livorno@lipu.it

3. BÖLÜM

DAHA FAZLA BİLGİ

Sözlük ve kısaltmalar

54

Kaynaklar

56

Yararlı internet siteleri

58

Sözlük ve kısaltmalar

Bu rehberde kullanılan terimler, yaban hayatına müdahalenin farklı özelliklerine aittir. Sahadaki operatörler arasındaki tartışmalara açıklık kazandırmak ve kolaylaştırmak için tanımlanan terimler aşağıdaki gibidir:

Onaylanmış deterjan: belli bir markaya ait, kapsamlı bir şekilde test edilmiş ve yaban hayatına müdahale uzmanları tarafından en etkili olduğu yaygın bir şekilde kabul görmüş sıvı bulaşık deterjanıdır.

Hav tüyleri ve kıl tüyleri: kuşların tüylerinin yapısal ögeleri.

Güvenli Toplama Noktası: kuşların ve diğer hayvanların, başka bir merkeze nakledilmeden önceki gün boyunca toplandığı kıyı şeridinin bir bölümü boyunca yer alan merkezi nokta. Gün sonunda tüm hayvanlar bir geçici tutma merkezine ya da alternatif olarak bir petrol ile kirlenmiş yaban hayatı rehabilitasyon tesisine nakledilmelidir.

Komuta merkezi = Operasyon merkezi = Koordinasyon merkezi = Acil Durum Ana Koordinasyon Merkezi : müdahale yönetiminden sorumlu personelin bulunduğu kriz odası.

Aritma bölgesi: petrolün bulunduğu (sıcak alan) ve petrol olmayan (soğuk alan) çevreler arasındaki fonksiyonel alan. Soğuk alanın kirlenmemesini sağlayabilmek için sıcak alandan çıkan her kişi ya da araç bu alanda petrolden arındırılmalıdır.

Endemik : belli bir bölge ya da yöreye özgü ya da o bölge ya da yörenin özelliklerini taşıyan tür.

ETA: tahmini varış zamanı.

Geçici TUTMA MERKEZİ: petrolle kirlenmiş yaban hayatının bakımı için tahsis edilmiş, bir güvenli toplama noktasıyla petrolle kirlenmiş yaban hayatı ana rehabilitasyon tesisinde yer alan merkez. Geçici Tutma Merkezi rehabilitasyon sürecindeki ilk faaliyetlerin yürütüleceği yerdir: alım, stabilizasyon ve yıkama öncesi bakım ve ek olarak eğer görevlendirilmiş bir veteriner varsa ilave muayeneler uygulanabilir.

Glottis (Nefes borusunun ağzı): kuşun nefes deliği.

Korkutup kaçırma: Hayvanları petrol ile kirlenmiş bölgelerden kaçırmak ve uzaklaştırmak için kullanılan teknik ya da ekipmanlar.

Etki değerlendirmesi: yaban hayatına müdahale süresince ve sonrasında, döküntünün yaban hayatı popülasyonları üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi için yapılan sistematik bilimsel veri toplama işlemidir. Etki değerlendirmesi, yabani hayvan cesetlerinin uzmanlar tarafından yapılacak sayım ve analiz toplanmasını da kapsar.

Alım: bir hayvanın rehabilitasyon tesisinde tedavi görmek için hasta olarak kaydının yapılması ve bu hayvanın veteriner gözetiminde eğitimli bir kişi tarafından klinik muayene alınması işlemi.

Yemek borusu (Özofagus): ağızdan mideye yemek geçişini sağlayan kaslı boru.

Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayatına Müdahale: denizdeki petrol döküntüsünden etkilenmiş ya da etkilenmiş olabilecek yabani hayvanlar ile ilgilenmek için gerçekleştirilen her türlü faaliyet. Bu durum, hayvanların petrol ile temasının önlenmesi ve petrole bulanmış olmanın etkilerini azaltmak için aktif önlemler alınmasını da içerir (yabani hayvanların yakalanması, temizlenmesi ve rehabilitasyonu veya ötanazi uygulanması).

ORT: Oral rehidrasyon tuzları.

Kişisel Koruyucu Donanım (KKD): gönüllüleri petrolle kirlenmiş yaban hayatına müdahalede çalışırken karşılaşılabilecekleri tehlikelerden korumak için gerekli olan giysi ve ekipmanlar.

Yüzgeçayaklılar: fokların, denizaslanlarının ve morsların da içinde bulunduğu yüzgeçayaklı deniz memelisi grubu.

Yıkama sonrası bakım: yıkanan hayvanların kuruduğu, havuzlarda su geçirmezliklerini geri kazandığı ve doğaya salınmalarının değerlendirilmesi için gerekli olan güç ve sağlık durumunu geri kazandıkları işlem.

Kuşların tüylerini düzeltmesi: yıkama işlemi tamamlanmış kuşların su geçirmezlik ve termal izolasyon özelliklerini geri kazanmak için gagalarıyla tüylerini yumuşatması, mükemmelleştirmesi ve bakımını yapması davranışıdır.

Yıkama öncesi bakım: petrole bulanmış hayvanın yıkama işlemine dayanabilmesi için gerekli olan gücü ve sağlık durumlarını geri kazanması için uygulanan bakım. Yıkama öncesi bakım, stabilizasyon tedavisini de kapsar.

Müdahale eden kişi: denizdeki bir petrol döküntüsü olayında petrol ile kirlenmiş yaban hayatına müdahale çalışmaları ile ilgilenen ya da sorumluluğunu üstlenen kişi.

Risk değerlendirmesi: belirli bir müdahale faaliyeti nedeniyle ortaya çıkan riskleri ve bu riskleri en aza indirmek için önlemler belirlemeye yarayan sistematik bir süreç.

SAF: Sea Alarm Foundation.

Arama ve toplama: petrole bulanmış hayvanların (ölü ya da canlı) yerlerinin tespit edilmesi ve bu hayvanların kıyı şeritlerinde ya da deniz ortamında yakalanarak bir geçici tutma merkezine ya da rehabilitasyon tesisine nakil edilmesi için yapılan çalışmalar.

Stabilizasyon : hayvanın durumunun daha kötüye gitmediğinden emin olmak için yapılan yıkama öncesi bakım aşamasının ilk bölümü (ilk 48 saat). Hayvanın durumu stabilize edildikten sonra, devam eden yıkama öncesi bakımın amacı hayvanın yıkanacak kadar zinde ve güçlü olacağından emin olmaktır.

Tedavi : rehabilitasyon sürecinin bir parçası olarak yapılan, hayvanın sağlık durumunu arttıracak her türlü çalışma ya da bakım.

Aciliyetine göre sıralama : hayvanların, geçici tutma merkezi ya da rehabilitasyon tesisine vardıktan sonra sağlık durumları baz alınarak ileri tedaviler için farklı gruplara ayrılma sürecidir.

Tübj : stabilizasyon ve yıkama öncesi bakım süreçlerinin önemli bir parçası olarak, kuşlara tüpler yardımıyla rehidrasyon sıvıları ve/veya püre yapılmış yiyecekler verilmesi.

Gönüllü : (bu rehberde kullanıldığı şekilde) petrol ile kirlenmiş yaban hayatına müdahale konusunda biraz bilgisi olan ya da hiç olmayan, petrolle kirlenmiş belirli yaban hayatına müdahale çalışmalarını yürütebilecek kişi.

Yıkama : Eğitimli uzmanların, tüm petrolü ve diğer kirleri hayvanın tüylerinden, derisinden ya da postundan temizlemek.

Su geçirmezliğin geri kazanılması: yıkama işlemi sonrası kuşların, tüylerini doğal hallerine geri getirmesi süreci Kuşlar bu işlemi, havuzlarda tutulurken kendi kendilerine gagalarıyla tüylerini temizleme işlemini, yapmalıdır.

Yaban Hayatı Rehabilitasyon Tesis (ya da rehabilitasyon tesisi) : yaban hayatına geri salınmadan önce petrole bulanmış hayvanların, doğal hallerine (petrole bulanmadan önceki) geri dönmeleri için bakım ve tedaviye alındıkları özel tesisler.

WRCO: Wildlife Rescue Centre Ostend.

Zoonotik hastalıklar: hayvanlardan insanlara ya da insanlardan hayvanlara geçebilen bulaşıcı hastalıklar

Kaynaklar

KAYNAK MAKALELER

Makaleler

Bolten, A.B., Martins, H.R., Bjorndal, K.A., Cocco, M., & Gerosa G. (1992). Caretta Caretta (Sini Kaplumbağası). Pelajik hareket ve büyüme. *Herpetological Review*, 23, 4, 116.

Bowen, B., Avise, J.C., Richardson, J.I., Meylan, A.B. Margaritoulis, D., & Hopkins-Murphy, S.R. (1993). Sini kaplumbağalarının (Caretta caretta) Kuzeybatı Atlantik Okyanusu ve Akdeniz'deki popülasyon yapısı. *Koruma Biyolojisi*, 7, 4, 834-844.

Demiryak, F., Venizelos, L., Sadek, R., Hraoui, S., & Khalil, M. (2002). Akdeniz'de Deniz Kaplumbağalarının Korunması - Lübnan: Lübnan'daki Yeşil deniz kaplumbağası ve Caretta caretta hakkında ilk inceleme. *Deniz Kaplumbağası Biyolojisi ve Korunması 22. Yıllık Sempozyumu (4-7 Nisan 2002, Miami, Florida, ABD)* <http://tinyurl.com/cket4vp> kaynağından alınmıştır

Forcada, J., Hammond, P.S., Aguilar, A. (1999). Akdeniz Foku Monachus Monachus'un Batı Sahra'daki durumu ve kitlesel bir ölüm vakasının etkisi. *Mar Ecol Prog Ser*, 188, 249-261.

Gazo, M., Aparicio, F., Cedenilla, M.A., ve diğerleri. (1999). Cabo Blanco kolonisine ait Akdeniz foklarının (Monachus monachus) yavrulama dönemi, perinatal cinsellik oranı ve doğum oranı. *Zooloji Dergisi (Londra)*, 249, 393-401.

Guyot, I. (1988). Korsika'da tepeli karabatak kuşlarının yetiştirme alanları ile balık avcılığı faaliyetleri arasındaki ilişki (Akdeniz). 3. *Deniz Kuşu Grubu Uluslararası Konferansı Bildirileri'nde*. (sayfa 22-23). Glasgow: Deniz Kuşu Grubu.

Margaritoulis, D., Argano, R., Baran, I., ve diğerleri. (2003). Akdeniz'deki Sini Kaplumbağaları: güncel bilgiler ve koruma bakış açısı. *Sini kaplumbağası (Caretta caretta) (sf.175-198)* (editörler: A.B. Bolten, B.E. Witherington) Washington D.C: Smithsonian Institution Press.

Mínguez, E., Oro D., De Juana, E., & Martínez-Abraín, A. (2003). Akdeniz'deki deniz kuşları ve korunmaları: biz ne yapabiliriz? *Scientia Marina*, 67, (Ek 2), 3-6. <http://digital.csic.es/bitstream/10261/5472/1/seabird.pdf> kaynağından alınmıştır

Pastor, T., & Aguilar, A. (2003). Dişi Akdeniz Fokunun Batı Sahra'da görülen biyolojik yaşam döngüsü. *Deniz Memelisi Bilimi*, 19, 318-330.

Walmsley, J.G., Goutner, V., El Hili, A., & Sultana, J. (1998). *Ecologie des oiseaux marins et gestion intégrée du littoral en Méditerranée. Proceedings du Quatrième Symposium Méditerranéen des Oiseaux Marins. Tunus: Arcs Editions.*

Zotier, R, Bretagnolle, V, & Thibault, J.C. (1999). Kapalı bir deniz olan Akdeniz'in Deniz Kuşlarının Biyocoğrafyası. *J. Biogeogr.*, 26, 2, 297-313. <http://tinyurl.com/cvt2ce3> kaynağından alınmıştır

Kitaplar

Abdulla, A., Gomei, M., Maison, E., & Piante, C. (2008). Akdeniz'deki Deniz Koruma Alanlarının Durumu. Malaga: IUCN ve WWF Fransa. https://cmsdata.iucn.org/downloads/status_lr.pdf kaynağından alınmıştır

Aguilar, J.S., Monbailliu, X. & Paterson, A.M. (Eds.), (1993). *Deniz kuşlarının statüsü ve korunması. 2. Akdeniz'e Ait Deniz Kuşları Sempozyumu Bildirileri, Calvia, Mart 1989. Madrid: SEO*

Arcos, J.M. (2001). *Denizlerdeki deniz kuşlarının yem arama ekolojisi: Kuzeybatı Akdeniz'de ticari balıkçılığın önemi. Doktora tezi*, Barcelona: Universitat de Barcelona. (Barcelona Üniversitesi) <http://www.tdx.cat/bitstream/10803/775/1/TOL38.pdf> kaynağından alınmıştır

Arcos, J.M., Bécares, J., Rodriguez, B., & Ruiz, A. (2009). *Areas importantes para la Conservacion de las Aves marinas en Espana*. Madrid: SEO/Kuş hayatı

Casale, P., & Margaritoulis, D., (Eds.) (2010). *Akdeniz'deki Deniz Kaplumbağaları: Dağılım, tehditler ve koruma öncelikleri*. Gland, İsviçre: IUCN. <http://tinyurl.com/bl57rx> kaynağından alınmıştır

EGA-RAC/SPA Su Kuşları Sayım Ekibi. (2012). *Libya'da Kışlayan Su Kuşlarının Harita Kitabı, 2005–2010*. Tunus: Imprimerie COTIM. <http://tinyurl.com/cy3qhqz> kaynağından alınmıştır

Groombridge, B. (1990). *Akdeniz'deki Deniz Kaplumbağaları: Dağılım, popülasyon, durum, koruma*. (Doğa ve Çevre Serisi, no. 48). Strazburg: Avrupa Konseyi. <http://tinyurl.com/c7tv6qo> kaynağından alınmıştır

IPIECA (Uluslararası Petrol Endüstrisi Çevresel Koruma Birliği). (2004). *Petrol ile kirlenmiş yaban hayatına müdahale planlaması kılavuzu*. (IPIECA Rapor Serisi, Sayı 13).

IPIECA ve OGP. (2008). *Sert iklimlerdeki çalışmaların sağlık yönleri: petrol ve gaz endüstrisi yöneticileri ve amirleri için rehber*. (OGP Raporu, sayı 398). <http://tinyurl.com/bmcw2uq> kaynağından alınmıştır

IUCN (Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği) (2012). *IUCN Nesli Tükenme Tehlikesi Altında Olan Türlerin Kırmızı Listesi. 2012.2 Versiyonu*. <http://www.iucnredlist.org/> kaynağından alınmıştır

Johnson, W.M., Karamanlidis, A.A., Dendrinis, P., Fernández de Larrinoa, ve diğerler (2006). *Fok Balıkları Bilgilendirme Dosyaları: Monachus monachus*. The Monachus Guardian. <http://www.monachus-guardian.org/factfiles/medit01.htm> kaynağından alınmıştır.

Riedmann, M. (1990). *Yüzgeçayaklılar. Foklar, deniz aslanları ve deniz aygırları*. Berkeley (Kaliforniya): Kaliforniya Üniversitesi Yayınları.

Sultana, J. (1993). *Akdeniz'deki önemli deniz kuşu alanları*. Malta: Malta Ornithological Society.

UNEP, MAP, & RAC/SPA, (2006). *Akdeniz'deki deniz ve sahil kuşlarının korunması eylem planı hakkındaki ilk sempozyumun bildirileri. Vilanova i la Geltrú, (İspanya), 17-19 Kasım 2005*, Tunus: RAC/SPA yayınevi <http://tinyurl.com/cpbt4j3> kaynağından alınmıştır

Birleşmiş Milletler Çevre Programı, Akdeniz Eylem Planı, Özel Koruma Alanları için Bölgesel Faaliyet Merkezi. (2012). *Akdeniz'deki Özel Koruma Alanları ve Biyolojik Çeşitliliğe ilişkin protokol: Ek II (Nesli tükenmekte olan ve tehlikedeki hayvanların listesi)* <http://www.rac-spa.org/annexes> kaynağından alınmıştır

Birleşik Devletler Balık ve Yaban Hayat Servisi Kuzey Florida Ofisi (2012). *Yeşil deniz kaplumbağası (Chelonia mydas): Bilgi Sayfası*. <http://tinyurl.com/d2f7a7h> kaynağından alınmıştır

Walmsley, J. (2002). *Petrol kirliliği ve biyoçeşitliliğin korunması Porto Torres (Sardunya) konferansı bildirileri, 17-20 Ekim 2002*. <http://tinyurl.com/bn78vrs> kaynağından alınmıştır

Yésou, P., & Sultana, J. (editörler). (2000). *Akdeniz ve Karadeniz'deki Kuşların, Memelelerin ve Deniz Kaplumbağalarının İzlenmesi ve Koruması. 5. Medmaravis Sempozyumu Bildirileri, Gozo, Malta, 29 Eylül - 3 Ekim 1998*. Malta: Çevre Koruma Birimi.

Yararlı internet siteleri

Euroturtle. Deniz kaplumbağalarının Akdeniz'deki dağılımı.
www.euroturtle.org/outline/distrib.htm

MEDMARAVIS. www.medmaravis.org/

Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayatına Müdahale - Avrupa. www.oiledwildlife.eu

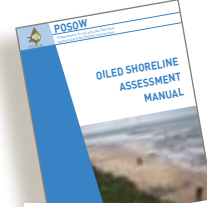
POSOW

Petrol Kaynaklı Kıyı Şeridi Kirliliğinin Temizlenmesi için
Hazırlık ve Petrolle Kirlenmiş Yaban Hayatına Müdahale

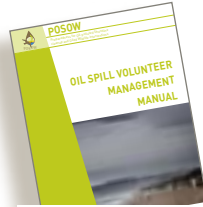
Bu koleksiyonda yer alan rehberler

Petrolle Kirlenmiş
Kıyı Şeridinin Te-
mizlenmesi
Rehberi

Petrolle Kirlenmiş
Kıyı Şeridinin
Değerlendirmesi
Rehberi

Petrol Döküntüsü
Gönüllü Yönetimi

Petrolle Kirlenmiş
Yaban Hayatına
Müdahale
Rehberi

www.posow.org

İrtibat Adresi:

REMPEC - Akdeniz Bölgesel Deniz Kirliliği Acil Durum Müdahale Merkezi

Maritime House, Lascaris Wharf, Valletta, VLT 1921 - MALTA

Tel: +356 21 337 296/7/8

ISBN: 978-99957-0-404-9

POSOW, Sivil Koruma Mali Aracı kapsamında AB tarafından finanse edilen, ISPRA, Cedre, Sea Alarm ve CPMR işbirliği ile geliştirilen ve Barcelona Sözleşmesinin bölgesel merkezi olan REMPEC tarafından koordine edilen bir projedir.